

Resultatmanipulering i svenska företag

En kvantitativ studie av sambandet mellan tillämpat k-regelverk och företagsledningens opportunistiska incitament för resultatmanipulering

Av: Max Eklund & Axel Bjärgvide

Handledare: Ogi Chun
Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp
Företagsekonomi | Vårterminen 2024

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Förord

Det är med stor glädje som vi presenterar vårt examensarbete. Terminen har i och med examensarbetet varit en väldigt lärorik och givande process. Vi vill uttrycka ett särskilt stort tack till vår handledare Ogi Chun för de värdefulla råd han givit oss under arbetsprocessen. Vi vill även passa på att tacka alla andra som kommit med värdefulla synpunkter.

X

Max Eklund

X

Axel Bjärgvide

Sammanfattning

Inflytandet från internationella standardsättare har lett till att nationella redovisningsregelverk till stor del utformats efter internationella redovisningsstandarder. Sedan år 2014 är större onoterade svenska företag därför skyldiga att upprätta finansiella rapporter i enlighet med K3- eller K4-regelverket, som fastställts av Bokföringsnämnden. Det frivilliga valet mellan redovisningsregelverk kan leda till minskad jämförbarhet i finansiella rapporter, vilket påverkar investerares och intressenters beslutsfattande. Denna problematik påverkas ytterligare av resultatmanipulering, där företagsledningen manipulerar finansiella rapporter för att gynna sina egna intressen. Tidigare forskning tyder på både positiva och negativa samband mellan implementering av IFRS och resultatmanipulering.

Denna studie analyserar sambandet mellan tillämpade redovisningsstandarder (K-regelverk) och resultatmanipulering i större onoterade svenska företag, för att belysa hur valet av regelverk påverkar ledningens opportunistiska incitament för resultatmanipulering. Med hjälp av en regressionsmodell analyseras sambandet med olika variabler förknippade med resultatmanipulering genom hypotesprövning. Sambanden analyseras sedan utifrån Institutionell teori, Agentteori och Positiv redovisningsteori. Resultaten visar att tillämpat K4-regelverk och revisioner utförda av big four byråer har signifikanta negativa samband med resultatmanipulering, vilket indikerar att striktare redovisningsstandarder minskar opportunistiska incitament för finansiell rapportering. Företagsstorlek, skuldsättning, forsknings- och utvecklingsutgifter samt goodwill visar positiva signifikanta samband med resultatmanipulering, vilket tyder på att större och mer skuldfinansierade företag, såväl som de som investerar i immateriella tillgångar, är mer benägna att manipulera det redovisade resultatet.

Studien drar slutsatsen att frivilligt antagande av K4-regelverket (frivilligt IFRS-antagande) inte ökar incitamenten för resultatmanipulering jämfört med K3-regelverket, i motsats till resultat från tidigare studier utförda i andra länder. Detta indikerar att institutionella och kulturella faktorer kan påverka effektiviteten hos redovisningsstandarder för att minska resultatmanipulering. Sammantaget ger studien bevis för att specifika redovisningsstandarder och företagsegenskaper har signifikanta samband med resultatmanipulering, vilket bidrar till förståelsen av redovisningspraxis i svenska onoterade företag.

Nyckelord: Resultatmanipulering, Redovisningsval, K-regelverk, IFRS, Positiv redovisningsteori, Agentteori, Institutionell teori

Abstract

The influence of international standard setters has led to national accounting regulations being mainly modeled after international accounting standards. Since 2014, larger unlisted Swedish companies have been required to prepare financial reports in accordance with the K3 or K4 accounting regulations, as established by the Swedish Accounting Standards Board. The voluntary choice between accounting regulations can lead to reduced comparability in financial reports, affecting decision-making by investors and stakeholders. This issue is further affected by earnings management, where company management manipulates financial reports to benefit their own interests. Previous research suggests both positive and negative relationships between IFRS implementation and earnings management.

This study investigates the relationship between applied accounting standards (K-regulations) and earnings management in large unlisted Swedish companies, to highlight how the choice of regulation affects management's opportunistic incentives for earnings management. Using a regression model, the significance of various variables associated with earnings management is assessed through hypothesis testing. The relationships are then analyzed based on Institutional theory, Agency theory and Positive Accounting Theory. The study's results show that the applied accounting standard (K4) and big four audits have a significant negative relationship with earnings management, indicating stricter accounting practices reduce opportunistic incentives for financial reporting. Firm size, leverage, research and development expenditures and goodwill show positive significant relationships with earnings management, suggesting larger and more leveraged firms, as well as those investing in intangible assets, are more prone to manipulate earnings.

The study concludes that voluntary adoption of the K4 standard (voluntary IFRS adoption), does not increase earnings management incentives compared to the K3 standard, contrasting with previous findings from studies conducted in other countries. This indicates that institutional and cultural factors may influence the effectiveness of accounting standards in mitigating earnings management. Overall, the study provides evidence that specific accounting standards and firm characteristics significantly impact the extent of earnings management, contributing to the understanding of accounting practices in Swedish unlisted firms.

Keywords: Earnings management, Accounting choices, K-regulations, IFRS, Positive Accounting Theory, Agency theory, Institutional theory

Ordlista

AEM	-	Accrual Earnings Management
BFN	-	Bokföringsnämnden
BFNAR	-	Bokföringsnämndens allmänna råd
EM	-	Earnings Management
GAAP	-	Generally Accepted Accounting Principles
IAS	-	International Accounting Standard
IASB	-	International Accounting Standards Board
IFRS	-	International Financial Reporting Standard
PAT	-	Positive Accounting Theory
REM	-	Real Earnings Management
RFR	-	Rådet för finansiell rapportering
SMEs	-	Small and medium-sized enterprises
ÅRL	-	Årsredovisningslagen

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1. PROBLEMLÅGGRUND	1
1.2. PROBLEMDISKUSSION	4
1.3. PROBLEMFÖRMULERING	6
1.4. SYFTE	6
1.5. AVGRÄNSNINGAR	6
1.6. DISPOSITION	7
2. K-REGELVERKEN	8
2.1. TILLÄMPNING AV K-REGELVERKEN	8
2.2. K1-REGELVERKET	9
2.3. K2-REGELVERKET	9
2.4. K3-REGELVERKET	10
2.5. K4-REGELVERKET	10
2.6. SKILLNADER MELLAN K3- OCH K4-REGELVERKET	10
2.6.1. <i>Goodwill</i>	11
2.6.2. <i>Utgifter för forskning och utveckling (FoU)</i>	11
3. TEORETISK REFERENS RAM	13
3.1. POSITIVE ACCOUNTING THEORY	13
3.1.1. <i>Bonus-plan hypothesis</i>	14
3.1.2. <i>Political cost hypothesis</i>	14
3.1.3. <i>Debt hypothesis</i>	15
3.2. AGENTTEORI	15
3.3. INSTITUTIONELL TEORI	15
3.4. EARNINGS MANAGEMENT	16
3.5. TIDIGARE FORSKNING	17
3.5.1. <i>Institutionell teori</i>	17
3.5.2. <i>Agentteori</i>	18
3.5.3. <i>Adoptering av IFRS</i>	18
3.6. HYPOTESER	19
4. METOD	21
4.1. VETENSKAPSTEORETISK UTGÅNGSPUNKT	21
4.2. DATAINSAMLING	22
4.3. URVAL	23
4.3.1. <i>Urval: stickprovsstorlek</i>	24
4.3.2. <i>Urval: pilotstudie</i>	25

4.3.3.	<i>Urval: täckningsfel och bortfall</i>	25
4.4.	REGRESSIONSMODELL	27
4.5.	OPERATIONALISERING AV VARIABLER	28
4.5.1.	<i>Beroende variabel</i>	29
4.5.2.	<i>Testvariabel</i>	30
4.5.3.	<i>Kontrollvariabler</i>	31
4.6.	KVALITET	34
4.6.1.	<i>Reliabilitet</i>	34
4.6.2.	<i>Validitet</i>	35
4.6.3.	<i>Replikerbarhet</i>	36
4.7.	METODKRITIK	36
4.7.1.	<i>Begränsningar</i>	36
4.7.2.	<i>Källkritik</i>	40
5.	RESULTAT	41
5.1.	BESKRIVANDE STATISTIK	41
5.2.	REGRESSIONSANALYS	43
5.3.	TEST FÖR MULTIKOLLEARITET	45
5.3.1.	<i>Pearson korrelationsmatris</i>	45
5.3.2.	<i>VIF-test</i>	46
5.4.	KÄNSLIGHETSANALYS	47
5.4.1.	<i>Multipel regression med alternativ proxyvariabel (ABS)</i>	47
5.4.2.	<i>Multipel regression med alternativ proxyvariabel (ROA)</i>	48
6.	DISKUSSION	49
6.1.	REGELVERK	51
6.2.	FÖRETAGSSPECIFIKA KONTROLLVARIABLER	52
7.	SLUTSATS	54
7.1.	FRAMTIDA FORSKNING	56
	KÄLLFÖRTECKNING	57
	BILAGOR	63

Tabellförteckning

Tabell 1. Gränsvärden för företagsstorlek.	8
Tabell 2. Filtrering av större företag i urvalsram.....	22
Tabell 3. Beräkning av stickprovsstorlek.	25
Tabell 4. Totalt antal observationer i studien.	26
Tabell 5. Täckningsfel och bortfall.....	26
Tabell 6. Definitioner av variabler.	27
Tabell 7. Sammanfattning över vilka hypoteser som respektive variabel testar.	31
Tabell 8. Beskrivande statistik för variabler i regressionsmodellen.....	41
Tabell 9. Multipel regression för den beroende variabeln $DISC_{ACC}$ och de oberoende variablerna.	43
Tabell 10. Pearsons korrelationsmatris för de oberoende variablerna i regressionsmodellen.....	45
Tabell 11. VIF-test för de oberoende variablerna.....	46
Tabell 12. Multipel regression med alternativ proxyvariabel (ABS).	47
Tabell 13. Multipel regression med alternativ proxyvariabel (ROA).....	48
Tabell 14. Predicerat samt observerat samband mellan den beroende och de oberoende variablerna.	50

Figurförteckning

Figur 1. Uppsatsens disposition.....	7
Figur 2. Kriterier för aktivering av utvecklingsutgifter enligt FAR Online (u.å.).....	12

Förteckning över ekvationer

Ekvation 1. Uträkning för att säkerställa att stickprovsstorleken uppnår en konfidensnivå på 95%.	24
Ekvation 2. Regressionsmodell för att testa H_1 och H_2	27
Ekvation 3. Uträkning av total accruals.....	29
Ekvation 4. Uträkning av alfa 1, alfa 2 och alfa 3.	29
Ekvation 5. Uträkning av non discretionary accruals.....	29
Ekvation 6. Uträkning av discretionary accruals.....	29
Ekvation 7. Alternativ uträkning av discretionary accruals inkluderat avkastning på totalt kapital.	30
Ekvation 8. Alternativ uträkning av discretionary accruals genom absolut värde på non discretionary accruals.	30
Ekvation 9. Uträkning för VIF (variance inflation factor).	46

1. Inledning

I detta kapitel introduceras begreppen K-regelverk, IFRS och earnings management. Vidare problematiseras earnings management och valet mellan regelverken K3 och K4 i onoterade större företag. Utifrån problemet presenteras även en problemformulering och syftet med studien. Kapitlet avslutas med information om avgränsningar på grund av syftet och den fortsatta disponeringen av uppsatsen.

1.1. Problembakgrund

Den svenska redovisningstraditionen har historiskt sett karaktäriserats av kontinentaleuropeisk tradition, regelbaserade regelverk och en stark koppling till beskattning. För att upprätthålla denna tradition har reglering av redovisning i huvudsak utgivits av statliga myndigheter. Idag har de normgivande myndigheterna Bokföringsnämnden (BFN) och Rådet för finansiell rapportering (RFR) ansvaret för att upprätthålla svenska redovisningsstandarder. BFN upprättar ramverk för regler och principer som i kombination med årsredovisningslagen (ÅRL) (SFS 1995:1554) måste följas av samtliga onoterade företag när de upprättar årsbokslut, årsredovisning och koncernredovisning. RFR ger ut råd för finansiell rapportering som i kontrast ska följas av alla börsnoterade företag vid upprättning av finansiella rapporter (Marton, Runesson & Samani 2022, s.104; Marton, Lundqvist & Pettersson 2023, s.32).

Vidare har den svenska utvecklingen av redovisningsstandarder i och med Sveriges EU-medlemskap påverkats av införandet av nya EU-direktiv. "International accounting standards board" (IASB), är en internationell organisation vars målsättning är att i allmänhetens intresse utveckla globalt accepterade, enhetliga och högkvalitativa redovisningsstandarder (IFRS Foundation 2015). Syftet med denna målsättning är enligt IFRS Foundation (2015) att redovisning ska bidra med högkvalitativ, transparent och jämförbar information som tillhandahålls investerare och andra användare av finansiella rapporter. Detta i avseende att underlätta effektivt och rationellt beslutsfattande för företagens intressenter (ibid.). Sedan år 2005 har det på denna grund i enlighet med EU - direktivet (1606/2002/EG) varit obligatoriskt

för börsnoterade företag inom Europeiska unionen (EU) att upprätta finansiella rapporter enligt IASB:s ramverk för internationella redovisningsstandarder. Ramverket omfattar regelverken, “international financial reporting standards” (IFRS), och “international accounting standards” (IAS). Införandet av direktivet har i sin tur lett till att svenska normgivare till stor del måste anpassa svenska redovisningsstandarder efter dessa internationella ramverk (Marton et al. 2022, s. 104).

K-regelverken upprättas av BFN och är uppdelade i fyra delar, K1-K4, där respektive K-regelverk innebär separata ramverk för regler och principer (Marton et al. 2023, s.32). Sedan år 2014 har det varit obligatoriskt för större onoterade företag att upprätta finansiella rapporter enligt K3- alternativt K4-regelverket (BFNAR 2012:1; BFNAR 2012:3; BFNAR 2012:4). Kravet som ställs på varje företag är att upprätta efter en lägsta nivå av regelverk i förhållande till företagets storlek, men det är även tillåtet för ett företag att tillämpa en nivå av K-regelverk som är högre än vad som krävs. Detta innebär i huvudregel att ett större onoterat företag som måste upprätta finansiella rapporter enligt K3-regelverket får välja att upprätta samma rapport enligt K4-regelverket (ibid.). Enligt ÅRL är ett större företag ett företag som oavsett associationsform uppfyllt mer än ett av följande villkor minst två år i följd:

1. Medelantalet anställda i det redovisande företaget har överskridit 50
2. Balansomslutning för det redovisande företaget har överskridit 40 miljoner kronor
3. Nettoomsättning för det redovisande företaget har överskridit 80 miljoner kronor

K3- och K4-regelverket ges som sagt ut av BFN, men är egentligen modifierade versioner av regelverken “IFRS for small and medium-sized enterprises” (IFRS for SMEs) och IFRS som ges ut av IASB (Marton et al. 2022, s. 105). Anledningen till att det krävs modifierade versioner av regelverken är att svenska företag måste upprätta finansiella rapporter i enlighet med ÅRL. För att möjliggöra att IFRS och ÅRL ska kunna samexistera har regler i IFRS som strider mot ÅRL redigerats, regler som saknas i IFRS inkluderats och regler som behandlas olika i regelverken justerats. Därefter har de modifierade versionerna av regelverken sammanställts för att bilda K3- och K4-regelverket (ibid.).

Som tidigare nämnts har större onoterade företag möjligheten att välja att upprätta finansiella rapporter i enlighet med K4- i stället för K3-regelverket. Ett återkommande teoretiskt problem inom redovisningsforskning är frivilliga val av redovisningsmetoder. Watts och Zimmermans

(1978) förklarar genom "Positive Accounting Theory" (PAT) att denna problematik är beroende av företagsledningens opportunistiska incitament. PAT är en ledande teori inom redovisningsforskning och förklarar att företagsledningen har incitament att välja en redovisningsmetod som rationellt kommer att resultera i ledningens egen nyttomaximering (Watts & Zimmerman 1978). Vidare innebär detta att ledningen kommer agera för att maximera nyttan av sina egna ekonomiska incitament även om det innebär att företagets redovisning blir mer fördelaktig för dem personligen och mindre fördelaktig för andra intressenter (ibid.). Sådana beslut om redovisningsmetod kan påverka intressenters beslut negativt eftersom den redovisade informationen riskeras vara mer asymmetrisk och vilseledande (Jensen & Meckling 1976).

"Earnings management" (EM) innebär att företagsledningen fattar ett beslut om redovisningsmetod som påverkar den finansiella rapporteringen i syfte att påverka utfallet av kontrakt mellan företaget och intressenten (Tohara 2024). Denna typ av resultatmanipulering kan som huvudregel genomföras på två olika sätt (Sohn 2016).

Den första metoden kallas för "accrual earnings management" (AEM). AEM innebär att företagsledningen manipulerar redovisade intäkter och kostnader genom de periodiseringsåtgärder som anses tillåtna enligt "generally accepted accounting principles" (GAAP) (Sohn 2016). För svenska företag innebär denna metod en manipulering av det redovisade resultatet i enlighet med vad som kan anses tillåtet enligt ÅRL i kombination med ett tillämpat K-regelverk. Vanligtvis utövas denna typ av EM i samband med att samtliga under räkenskapsåret de facto inträffade affärshändelser har bokförts (ibid.). Därmed har AEM inte någon direkt påverkan på det redovisade kassaflödet.

Den andra metoden kallas för "real earnings management" (REM) och innebär till skillnad från AEM att företagsledningen påverkar det redovisade resultatet genom i verkligheten inträffade affärshändelser (Sohn 2016). REM implicerar således EM som sker i en gråzon eller i strid med gällande GAAP. Detta innebär mer specifikt manipulering av vilka tidpunkter och värden som transaktioner för försäljning, tillverkning, investering och finansiering redovisas till för respektive period. I praktiken betyder detta att det redovisade kassaflödet påverkas av REM eftersom denna typ av EM består av transaktioner i den löpande verksamheten och redovisat rörelseresultat (ibid.).

Tidigare forskning från bland annat Tohara (2024), Cadot, Rezaee och Benais Chemama (2021), Chen, Tang, Jiang och Lin (2010), samt Ipino och Parbonetti (2017) visar på att det finns ett samband mellan tillämpat redovisningsregelverk och EM i enlighet med PAT. Det råder däremot skiljaktiga meningar om huruvida det finns ett negativt eller positivt samband mellan regelverket och EM vid tillämpningen av ett mer principbaserat regelverk.

1.2. Problemdiskussion

Det har tidigare genomförts forskning i syfte att förklara effekterna av den obligatoriska tillämpningen av internationella redovisningsstandarder (Yip & Young 2012). Resultaten visar att jämförbarheten för finansiella rapporter ökar i proportion till börsnoterade företags tillämpning av internationella regelverk (ibid.). Enligt Marton (2017) kvarstår däremot skillnaderna mellan de internationella och nationella regelverken i de fall som de tillämpas av svenska onoterade företag på grund av det frivilliga valet av regelverk. Därmed skulle de onoterade större företags val av K-regelverk kunna anses problematiskt eftersom valet att redovisa enligt K4-regelverket kan minska jämförbarheten med andra större onoterade företags finansiella rapporter (Marton 2017). Det beror på att det finns tydliga skillnader mellan K-regelverken som direkt avgör hur redovisade resultat- och balansposter ska hanteras (Marton et al. 2023, s. 32–33). Sådana skillnader mellan redovisningsmetoder kan i sin tur leda till att investerare och andra intressenter fattar beslut baserade på missvisande eller otillräcklig information (Imhanzenobe 2022).

K3- och K4-regelverket är principbaserade regelverk, vilket innebär att regelverken ställer olika krav på egna bedömningar i redovisningen (Marton et al. 2022, s. 104–105). Ju högre grad av principbaserat regelverk, desto högre krav ställs på egna bedömningar utifrån redovisningsstandarder (ibid.). Dessa bedömningar gestaltas framför allt i form av olika principer för värderingar och avskrivningar. Tohara (2024) visar att en övergång till mer principbaserade regelverk (IFRS) resulterar i utökade möjligheter och incitament för EM. Detta tyder på att en övergång från K3- till K4-regelverket skulle kunna medföra ökade möjligheter till resultatmanipulering. Motivationen bakom ett sådant antagande är att K4-regelverket innehåller fler principbaserade standarder än K3-regelverket eftersom K4 ligger närmare IFRS och K3 ligger närmare ÅRL (Marton et al. 2022, s. 105). EM skulle därför kunna anses vara en möjlig anledning till att företag frivilligt väljer att upprätta finansiella rapporter i enlighet med mer krävande regelverk.

Sohn (2016) konstaterar att valet av redovisningsregelverk har ett samband med jämförbarheten av finansiella rapporter och EM. Studien visar att graden av jämförbarhet påverkar vilken typ av EM som företagsledningen tillämpar. Det vill säga att beroende på jämförbarheten av finansiella rapporter, ökar eller minskar incitamenten för AEM relativt REM (Sohn 2016).

Det har som tidigare nämnts, framkommit varierande resultat kring huruvida EM har ett positivt eller negativt samband med tillämpningen av IFRS (Cadot et al. 2021; Chen et al. 2010; Ipino & Parbonetti 2017; Tohara 2024). Utifrån den presenterade teorigenomgången anses det finnas en kunskapslucka vad gäller förståelse för hur de relativa skillnaderna mellan nationella redovisningsregelverk och övergången till ett regelverk som ligger närmare IFRS påverkar detta samband. Forskning som studerar denna typ av samband har inte heller genomförts i någon större utsträckning i Sverige. Därför är en studie av svenska företags tendenser att använda redovisningsregelverk i ett EM-syfte väl motiverad. Eftersom tidigare forskning visar ett direkt samband mellan kvaliteten av finansiell rapportering och EM, kan missbruk av regelverken leda till en minskad trovärdighet av företagens finansiella rapporter (ibid.). Således anses det nödvändigt med en studie som förklarar huruvida EM har ett samband med tillämpat K-regelverk.

1.3. Problemformulering

Problemformuleringen för denna studie grundar sig i antagandet att företag i enlighet med "Positive Accounting Theory" (PAT) anpassar sin redovisningsmetod efter möjligheter till "earnings management" (EM). Studien avser vidare att analysera huruvida earnings management är en förklaring till den frivilliga tillämpningen av ett K-regelverk. Detta problem har formulerats enligt nedan:

Finns det ett samband mellan earnings management och större onoterade företags tillämpade K-regelverk?

1.4. Syfte

Syftet med denna studie är att analysera sambandet mellan tillämpat K-regelverk och företagsledningens opportunistiska incitament att använda sig av "earnings management" (EM). Detta för att utreda huruvida företagsledningars möjligheter till earnings management avgör valet av tillämpat K-regelverk.

1.5. Avgränsningar

Studien är avgränsad till svenska större onoterade företags tillämpning av redovisningsmetod enligt K3- alternativt K4-regelverket. Detta innebär att endast onoterade företag som kan anses som större enligt ÅRL kommer att vara en del av urvalet. Det vill säga företag som minst två år i följd har uppfyllt mer än ett av följande tre kriterier; minst ett genomsnitt av 50 anställda, minst 40 MKR i balansomslutning, och, eller minst 80 MKR i nettoomsättning. Studien är även avgränsad i tid eftersom K3- och K4-regelverket endast varit obligatoriska att tillämpa sedan 2014. Vidare förutsätter denna typ av studie att data hämtas för en tidsperiod som omfattar mellan fem och tio räkenskapsår (Dechow, Sloan & Sweeney 1995). Insamlade data har därför hämtats för en femårsperiod från räkenskapsår 2018 till och med 2022.

1.6. Disposition

Dispositionen för denna uppsats framgår av *Figur 1* och är strukturerad enligt nedan. Det andra kapitlet består av en närmare bakgrund till K-regelverken och skillnaderna mellan dem. I tredje kapitlet introduceras den teori, tidigare forskning och hypoteser som ligger till grund för studien. I det fjärde kapitlet presenteras studiens metodologiska handlingsätt och statistiska modell. I det femte kapitlet redogörs resultatet från den genomförda studien. Det sjätte kapitlet består av en diskussion och analys av resultatet med utgångspunkt i den teoretiska referensramen. Uppsatsen avslutas sedan med en redogörelse för slutsatser och förslag för framtida forskning inom forskningsfältet.

Figur 1. Uppsatsens disposition.

2. K-regelverken

Kapitlet inleds med en introduktion till bakgrunden av K-regelverkens tillämpning och en kort presentation av respektive regelverk. Avslutningsvis lämnas en redogörelse för de skillnader mellan K3- och K4-regelverket som anses relevanta för denna studie.

2.1. Tillämpning av K-regelverken

Medlemsländer inom EU följer i dagsläget IAS-förordningen, vilket kräver att företag som är noterade på en reglerad marknad måste upprätta koncernredovisning i enlighet med IFRS (Marton et al. 2023, s. 32). Däremot är det upp till varje enskilt land att bestämma om IFRS ska vara tillåtet, förbjudet eller tvingande för onoterade företag (ibid.). Eftersom IFRS har ett mer principbaserat synsätt anses det olämpligt att anta denna standard för samtliga svenska företag med tanke på den historiska kopplingen till beskattning och regelverkets komplexitet (ibid.). Idag följer därför onoterade företag fyra separata regelverk utvecklade av BFN, anpassade efter företagens storlek och associationsform (Marton et al. 2023, s. 32–33). Dessa fyra regelverk benämns K1, K2, K3 och K4.

Tabell 1 visar gränsvärdena för företagsstorlek och minimikraven för upprättande av finansiella rapporter enligt respektive K-regelverk och 1 kap. 3§ ÅRL.

K-regelverk	Allmänt råd	Företagets storlek	Anställda	Balansomslutning	Nettoomsättning
K4	BFNAR 2012:3	Större företag	-	-	-
K3	BFNAR 2012:1	Större företag	x > 50 st	x > 40 MKR	x > 80 MKR
K2	BFNAR 2016:10	Mindre företag	x < 50 st	x < 40 MKR	x < 80 MKR
K1	BFNAR 2006:1	Minsta företag	-	-	-

Tabell 1. Gränsvärdena för företagsstorlek.

Not: (-) innebär att det inte föreligger ett särskilt krav på företagsstorlek.

2.2. K1-regelverket

K1-regelverket tillämpas av de företag som får upprätta ett förenklat årsbokslut i enlighet med bokföringslagen (6 kap. 3§). I praktiken handlar det om ideella föreningar och trossamfund, enskilda näringsidkare, samt handelsbolag med fysiska personer som bolagsmän där nettoomsättningen normalt uppgår till högst tre miljoner kronor på årsbasis (Marton et al. 2023, s. 33).

Följande vägledningar har tagits fram av BFN gällande tillämpning av K1-regelverket:

BFNAR 2006:1 *Enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut*

BFNAR 2010:1 *Ideella föreningar och registrerade trossamfund som upprättar förenklat årsbokslut*

2.3. K2-regelverket

K2-regelverket tillämpas av de mindre företag som oavsett associationsform upprättar årsredovisning. Regelverket upprättas även av de mindre företag som frivilligt upprättar årsredovisning. BFN beskriver att regelverket innehåller förenklingar gentemot K3-regelverket, som annars är tänkt som huvudregelverk för de som upprättar årsredovisning. Bland annat innebär dessa förenklingar att företag som redovisar enligt K2-regelverket ges möjlighet att använda schablonlösningar. Regelverket omfattar inga bestämmelser för koncernredovisning, eftersom koncernredovisning inte behöver upprättas av moderföretag i mindre koncerner. Vill moderföretaget i en mindre koncern upprätta koncernredovisning frivilligt ska i stället K3-regelverket tillämpas (Marton et al. 2023, s. 32).

Vägledning från BFN gällande K2-regelverket:

BFNAR 2016:10 *Årsredovisning i mindre företag (K2)*

2.4. K3-regelverket

K3-regelverket är huvudregelverket för större företag vid upprättande av årsredovisning och koncernredovisning. Även mindre företag har möjlighet att frivilligt redovisa enligt K3-regelverket. I dessa fall gäller samma regler för värdering, men mindre företag kan bortse från att lämna vissa tilläggsupplysningar som enligt ÅRL endast gäller större företag. Kapitelindelningen av K3-regelverket följer IFRS for SMEs men BFN fastställer att K3-regelverket är ett självständigt regelverk där normgivningsarbetet i hög grad påverkas av svenska förhållanden mellan redovisning och beskattning. Dock är grunden för K3-regelverket att regelverket är principbaserat (Marton et al. 2023, s. 32).

Vägledning från BFN gällande K3- regelverket:

BFNAR 2012:1 *Årsredovisning och koncernredovisning (K3)*

2.5. K4-regelverket

K4-regelverket tillämpas av de onoterade företag som frivilligt väljer att följa den principbaserade standarden IFRS. Detta innebär att företagets koncernredovisning upprättas enligt IFRS samt RFR 1 medan moderföretagets redovisning upprättas enligt ÅRL med tillägget RFR 2 (Marton et al. 2023, s. 32).

Vägledning från BFN gällande K4-regelverket:

BFNAR 2012:3 *Tillämpning av rekommendationer från in för finansiell rapportering*

2.6. Skillnader mellan K3- och K4-regelverket

Tohara (2024) beskriver att byte från en regelbaserad till principbaserad standard ger företagsledningen större möjlighet att själva göra bedömningar gällande redovisningen. Detta ökar tvetydigheten i den information som presenteras, samt ökar risken för att ledningen använder sig av EM (ibid.). I följande avsnitt beskrivs två av skillnaderna mellan K3- och K4-regelverket för de poster som även utgör oberoende variabler i den genomförda studien.

2.6.1. Goodwill

Redovisad goodwill är det övervärde som uppstår mellan det verkliga värdet av ett förvärvat företags nettotillgångar och övergångssumman för förvärvet (Marton et al. 2023, s.106). I denna kontext representerar verkligt värde marknadsvärdet, vilket kan ge upphov till subjektiva bedömningar av den balanserade postens värdering (Marton et al. 2023, s.178–179). De företag som följer K3-regelverket, ska enligt ÅRL skriva av goodwill systematiskt och avskrivningarna redovisas i resultaträkningen. Om det inte går att med rimlig säkerhet fastställa nyttjandeperioden för goodwill ska den enligt 4 kap. 4§ ÅRL uppgå till fem år.

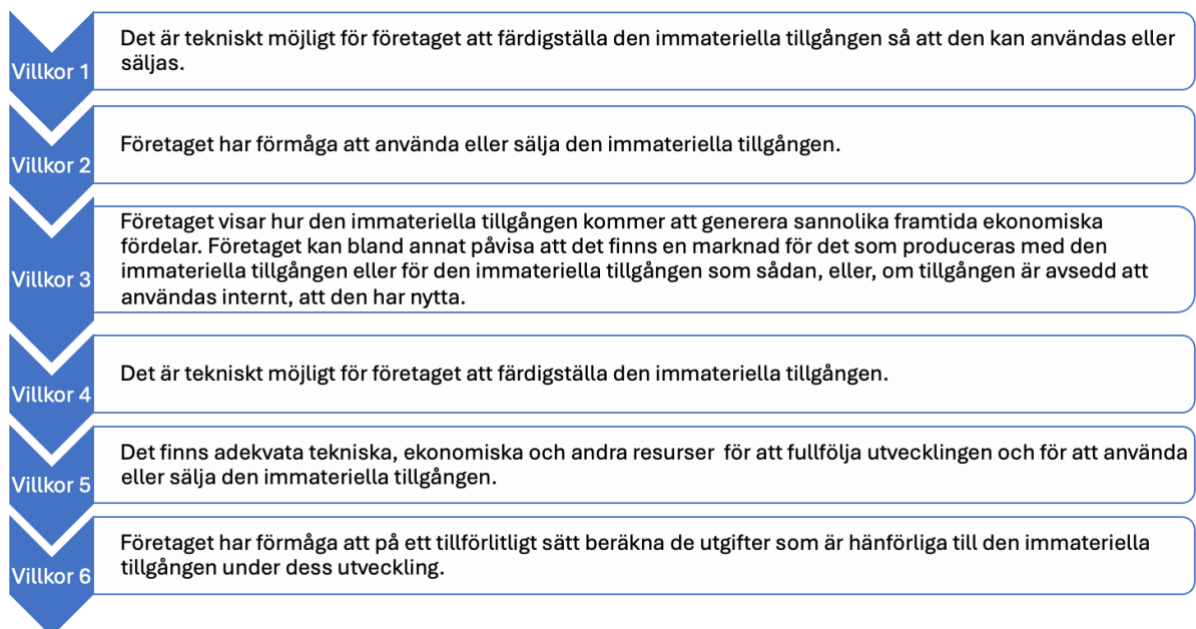
Enligt IFRS gäller i stället att goodwill har en obestämbar nyttjandeperiod och att nedskrivningsprövningar ska göras årligen enligt IAS 36 (Marton et al. 2023, s.109). Nedskrivningsprövningar begränsas dock något i K4-regelverket eftersom juridiska personer måste följa ÅRL. Således hanteras goodwill med systematiska avskrivningar för juridiska personer och med nedskrivningsprövningar för koncerner (ibid.). Vidare ger nedskrivningsprövningar möjligheter för EM eftersom de, relativt systematiska avskrivningar, i större utsträckning redovisas godtyckligt (Beatty & Weber 2006; Stenheim & Madsen 2016; Tohara 2024). Detta eftersom det är upp till företagsledningen att bedöma om det behövs en nedskrivning enligt IAS 36. Skillnaden mellan IFRS och K3-regelverket är därmed att en nedskrivningsprövning inte de facto innebär en nedskrivning, medan systematisk avskrivning gör det (Marton et al. 2023, s.109).

2.6.2. Utgifter för forskning och utveckling (FoU)

Enligt IFRS, IAS 38 och K-regelverken definieras forskning och utveckling som två separata faser (FAR Online u.å.). Begreppet forskning syftar till en innovativ process genom “planerat och systematiskt sökande med utsikter till att ge ny vetenskaplig eller teknisk kunskap och insikt” (ibid.). Denna process inkluderar även utvärdering av forskningsresultat. Företag anses i denna fas vara många steg ifrån att kunna producera en kassaflödesgenererande produkt (Marton et al. 2023, s.430). Detta innebär att framtidsutsikterna för eventuella kassaflöden är begränsade. Internt upparbetad forskning utgör inte redovisningsbara tillgångar enligt IFRS och K-regelverken, vilket medför att forskningsutgifter behöver kostnadsföras i samband med deras uppkomst (ibid.).

Utvecklingsfasen innebär däremot, “tillämpning av forskningsresultat eller annan kunskap för att åstadkomma nya eller väsentligt förbättrade processer, system eller tjänster innan de med förväntad effekt kan användas i verksamheten” (FAR Online u.å.). Förutsatt att villkoren för utvecklingsfasen uppfylls har företag möjligheten att aktivera de utvecklingsutgifter som uppkommer i balansräkningen. De företag som redovisar enligt K3-regelverket får välja om de vill använda kostnadsföringsmodellen eller aktiveringsmodellen (Marton et al. 2023, s.439). Det vill säga antingen att alla utvecklingsutgifter kostnadsförs löpande eller aktiveras och kostnadsförs genom systematisk avskrivning. Det är däremot obligatoriskt för företag som redovisar enligt K4-regelverket att aktivera samtliga utvecklingsutgifter (ibid.). Detta innebär i praktiken att utvecklingsutgifter som redovisas enligt K4-regelverket ska skrivas av över flera perioder. Medan utvecklingsutgifter redovisade enligt K3-regelverket får redovisas över fler perioder men kan matchas till den ursprungliga perioden i sin helhet. Denna skillnad mellan regelverken har även visats ha ett signifikant samband med EM (Tohara 2024).

Figur 2 visar de villkor som behöver uppfyllas för att en utgift ska anses som en utvecklingsutgift. Samtliga villkor måste uppfyllas för att utgiften ska anses vara i utvecklingsfasen. Det räcker således att ett av kriterierna inte uppfylls för att utgiften ska anses som forskningsutgift (FAR Online u.å.).

Figur 2. Kriterier för aktivering av utvecklingsutgifter enligt FAR Online (u.å.).

3. Teoretisk referensram

I följande kapitel presenteras tidigare forskning och den teoretiska referensramen för studien. Läsaren introduceras till de teorier som är ledande på forskningsfronten för valet av redovisningsmetod och earnings management. Avsnittet fokuserar i huvudsak på Positive Accounting Theory, Agentteori och Institutionell teori. Avslutningsvis avrundas kapitlet med hypotesbildning utifrån den teoretiska referensramen.

3.1. Positive Accounting Theory

PAT är en teori som förklarar organisationers val av redovisningsmetod. Teorins grundläggande antagande utgår från rationella principer, det vill säga att individer agerar för att maximera egen nytta (Watts & Zimmerman 1978). Teorins pionjärer Watts & Zimmerman (1978) menar att detta antagande även kan appliceras på företagsledningen för ett företag. Detta eftersom ledningen antas verka för att organisationen tillämpar redovisningsstandarder som gynnar ledningens intressen (ibid.). Watts & Zimmerman (1990) har bland annat visat att det finns ett samband mellan större företag som förespråkar förändringar i standarder och ett lägre redovisat resultat. Detta härleddes till att större företag som gör större vinster drar till sig oönskad politisk uppmärksamhet. Forskarna visade att redovisningsstandarder som hjälper större företag att minska resultatet därför var att föredra. Ett motsatt förhållande observerades för mindre företag (ibid.). Det finns tre framträdande hypoteser i PAT utformat av Watts och Zimmerman (1978). I förening utgör de tre PAT-hypoteserna; "political-cost hypothesis", "bonus-plan hypothesis" och "debt hypothesis" grunden för "accounting choice theory" och en del av PAT (Watts 1992).

3.1.1. Bonus-plan hypothesis

Enligt PAT är val av redovisningsmetoder definierade av kontrakt och kontraktskostnader, därför medför valen ekonomiska konsekvenser. Vidare bygger PAT på antagandet att företagsledningar väljer redovisningsmetoder beroende på kostnaderna och fördelarna av ett kontrakt (Marton et al. 2022, s.57). Detta antyder att de redovisningsval som görs av ledningen har ett samband med ledningens förmögenhet och därför är valen potentiellt opportunistiska. Vidare innebär detta argument att ledningen kommer att agera för att maximera nyttan av sina egna ekonomiska incitament, även om det resulterar i att företagets redovisning blir mer fördelaktig för ledningen och mindre fördelaktig för andra intressenter (Watts & Zimmerman 1990). Detta kan observeras i praktiken eftersom det förekommer bonusprogram som är direkt anknutna till redovisade resultat. Enligt teorin finns det således incitament för företagsledningen att välja redovisningsmetoder som leder till ökade resultat och en nyttomaximerad bonus (ibid.). Denna hypotes kallas för “management compensation hypothesis” eller “the bonus-plan hypothesis” (Watts 1992).

3.1.2. Political cost hypothesis

PAT omfattar även “the political cost hypothesis”. Hypotesen gör antagandet att valet av redovisningsmetoder kan sänka intäkterna som ett resultat av politiska kostnader, politisk uppmärksamhet och lobbyverksamhet (Watts 1992). Vidare utgår hypotesen från att dessa kostnader uppstår när företag möter negativa reaktioner från politiska intressenter, regeringen, allmänheten eller andra politiska aktörer. Tillika andra PAT-hypoteser bygger även denna på rationella antaganden. I detta fall innebär rationella antaganden att ett företags val av redovisningsmetod görs i syfte att minimera eller undvika politiska kostnader (ibid.). Hypotesen bygger även på antagandet att större företag i högre utsträckning än mindre företag har incitament att minska redovisade resultat. Syftet med lägre redovisade resultat är att undvika negativa reaktioner och därmed undvika politiska påtryckningar och kostnader (ibid.). Detta eftersom större företag antas ha ett större hållbarhetsmässigt ansvarstagande än mindre företag (Marton et al. 2022, s.57).

3.1.3. Debt hypothesis

Utöver de tidigare nämnda hypoteserna används även “the debt hypothesis” inom PAT-forskning i syfte att förklara företagets val av redovisningsmetod som en konsekvens av företagets kapitalstruktur. Enligt hypotesen anses företag med en kapitalstruktur som övervägande består av skulder ha incitament att redovisa ett högre resultat (Marton et al. 2022, s.57). Incitamenten bygger på ledningens eftersträvan att undvika eventuella brott mot skuldförpliktelser (Watts & Zimmerman 1978).

3.2. Agentteori

Enligt Agentteorin finns det två typer av agentproblem i företag (Jensen & Meckling 1976). Det ena problemet uppstår när företagsledningens profession separeras från ägarna, det vill säga att ägarna inte är den funktion som utövar ett kontrollerande inflytande i verksamhetens förvaltning. Detta leder till asymmetrisk information mellan företagsledning och ägare, samt ökade agentkostnader. Att agentkostnader ökar betyder att de eventuella kostnaderna för företaget som uppstår till följd av den asymmetriska informationen ökar. Detta innebär mer specifikt att företagsledningens opportunistiska incitament för EM ökar (ibid.). Enligt teorin är företagsledningens incitament beroende av deras möjlighet att påverka resultatbaserad kompensation och kontraktsförbindelser till intressenter (ibid). Det andra agentproblemet uppstår vid interna konflikter mellan minoritets- och majoritetsägare, vilket kan leda till ytterligare incitament för företagsledningen att utöva EM (Fama & Jensen 1983).

3.3. Institutionell teori

Institutionell teori utgår från att det finns andra faktorer än ekonomisk rationalitet som avgör hur organisationen kommer att agera (DiMaggio & Powell 1983). Teorin ser inte på organisationen som flera individer med varierande incitament utan analyserar organisationen som en enhet. Detta innebär att organisationers beteende förklaras med de yttre faktorer som kan påverka företaget såsom normer, kultur, företagstraditioner, regleringar och miljö. DiMaggio och Powell (1983) menar att teorins huvudsakliga antagande är att organisationer kommer att försöka efterlikna varandra, något som benämns som isomorfism. Som huvudregel finns det tre olika typer av isomorfism. Den första är tvingande isomorfism som innebär att företag tvingas till förändring genom lagar och regler uppsatta av myndigheter. Den andra kallas

för imiterande isomorfism, och används ofta av mindre företag i syfte att legitimera sin verksamhet genom imitation av större företag som redan är framgångsrika (ibid.). Den tredje typen, normativ isomorfism, förutsätter att det finns normer som pressar företag till att bli mer professionella. Det vill säga att normer inom en profession eller yrkesgrupp leder till ett institutionellt tryck riktat mot organisationerna vars verksamhet är baserad på professionen. På grund av trycket efterliknar organisationer inom samma profession varandra (ibid.).

3.4. Earnings management

Ronen och Yaari (2008, s. 26) beskriver att EM uppstår när ledningen, vid upprättandet av finansiella rapporter, använder egna bedömningar för att påverka resultatet. En anledning till att detta görs kan vara att påverka hur rapporten bedöms av intressenter. Genom att presentera vilseledande siffror blir det svårare för intressenter att bedöma den faktiska ekonomiska situationen för företaget (Ibid.). Ronen och Yaari (2008) nämner även att EM kan användas för att påverka utfall av kontrakt som är kopplade till de redovisningssiffror som företaget rapporterar (ibid.).

En stor del av teorierna bakom EM grundar sig i Agentteorin och det problem som uppstår när ledningen av företaget skiljs från ägandet. Det finns incitament för ledningen att manipulera vilka siffror som presenteras för ägarna beroende på vilken fördel de själva kan få ut av det (Ronen & Yaari 2008). Ronen och Yaari (2008, s. 23) tar upp tre olika aspekter till varför intäkter är viktiga ur ett EM-perspektiv. Alla tre utgår ifrån att företag är uppdelade så att ledningen är skild från ägandet och att det därför finns en intressekonflikt mellan ägare och ledning i enlighet med Agentteorin (Jensen & Meckling 1976). Alla parter förväntas även uppträda rationellt och fatta de beslut som maximerar partens egen vinning.

Den första aspekten ”costly-contracting approach” handlar om kontrakt mellan företaget och utomstående intressenter, där intäkter används som ett viktigt mått vid förhandling av kontrakt. Om ett kontraktsvillkor är beroende av ett företags redovisade resultat, såsom vid utdelning till ägare eller upptagning av lån, och en oförutsedd händelse förändrar företagets möjligheter att uppnå avtalade villkor, finns incitament att använda EM i syfte att öka resultatet för att inte begå avtalsbrott (Ronen & Yaari 2008, s. 11).

Den andra aspekten ”The decision-making approach” innebär att intäkter används som ett viktigt mått när intressenter värderar ett företag. Aspekten förutsätter att alla intressenter är fullt

rationella och att EM inte kan påverka intressenters beslut. Dock menar Ronen och Yaari (2008, s. 18) att skandaler som skakat börsen, vittnar om att inte alla intressenter tar rationella beslut eller har tillgång till fullständig information. Eftersom ledningar är medvetna om att intressenter använder finansiella rapporter för att värdera företag, kan de utnyttja asymmetrisk information mellan företag och intressenter. Därmed kan ledningar få företag att framstå som en bättre investering genom att manipulera redovisade resultat (Ronen & Yaari 2008, s. 19).

Den tredje aspekten kallas för ”The legal-political approach”. Aspekten förutsätter att aktieägare och intressenter inte har möjligheten eller verktygen för att själva kontrollera hur och om förvaltningen av verksamheten sköts på ett effektivt sätt. Här kan vinstsiffror användas av ägarna som ett komplement till den information som saknas och redovisat resultat blir då ett värdefullt mått ur deras perspektiv. Om resultat presenteras på ett sätt som avspeglar det verkliga resultatet minskar informationsasymmetrin mellan företaget och aktieägare och ger en rättvisande bild av företagets framtida värde. Dock kan resultat vara manipulerade, vilket i stället ökar informationsasymmetrin (Ronen & Yaari 2008, s. 24).

3.5. Tidigare forskning

3.5.1. Institutionell teori

Som tidigare nämnts förklarar Institutionell teori valet av redovisningsmetod genom extern påverkan från normer, regler och andra organisationer i företagets omgivning (DiMaggio & Powell 1983). Enligt detta synsätt reagerar organisationer på förändringar i miljön genom isomorfism i sina val av redovisningsmetod. Detta innebär att flera landspecifika faktorer kan ha en avgörande påverkan på organisationers val- och beteendemönster, även vad gäller företagsledningens benägenhet att utöva EM (ibid.). Gray, Kang, Lin och Tang (2015) visade att nationella och kulturella faktorer påverkar ledningens benägenhet för EM. De visade bland annat att individualism, riskbenägenhet och tillämpade redovisningsregelverk i företagets omgivning har en sådan påverkan (Gray et al. 2015). Tillika Gray et al. (2015) visade Leuz, Nanda och Wysocki (2003) att EM påverkas av nationella faktorer. De visade att benägenheten för EM minskar i länder med högre nivåer av reglering och investerarskydd relativt länder med lägre nivåer. Enligt forskarna resulterar ett starkt skyddsnät för intressenter således i att ledningens incitament för resultatmanipulering begränsas (Leuz et al. 2003).

3.5.2. Agentteori

Begreppet EM har studerats av flertalet forskare över lång tid. Lambert (1984) genomförde en studie som analyserade huruvida företagsledningar i slutet på rapporteringsperioder använde EM för att jämna ut intäkter. Detta kopplade Lambert (1984) till Agentteorin och att det finns incitament för ledningen att använda olika redovisningsmetoder för att maximera egen vinning. En ledning som kan presentera jämna intäkter varje period menade Lambert (1984) uppfattas som bättre mot ägarna än en ledning som visar på väldigt varierande resultat vid avgivna resultatrapporter.

Agentteorin bidrar med flera förklaringar till varför en företagsledning väljer att manipulera redovisade resultat. Till exempel kan EM förklaras med empirisk bevisning för samband med resultatbaserad kompensation (Holthausen, Larcker & Sloan 1995), ägarstrukturer (Bao & Lewellyn 2017) och agentkostnader (Jiraporn, Miller, Yoon & Kim 2008). Enligt Holthausen et al. (1995) finns det ett positivt samband mellan resultatbaserad kompensation och EM. Sambandet härleds till att agentproblem uppstår mellan ägare och ledning i det fall som resultatbaserad bonus delas ut till ledningen. Detta eftersom den asymmetriska informationen, agentkostnaderna och risken för EM ökar (Holthausen et al. 1995).

Vidare visar Bao och Lewellyn (2017) att ägarstrukturer har ett samband med EM. De finner att finansiella rapporter från företag med få ägare har starkare samband med EM, relativt rapporter från företag med fler ägare. De drar även slutsatsen att minoritetsskyddet och regleringen i ett land har ett samband med EM. Detta härleds vidare till ökade agentkostnader och att agentproblem uppstår mellan minoritets- och majoritetsägare (Bao & Lewellyn 2017). Jiraporn et al. (2008) förklarar att det föreligger ett positivt samband mellan agentkostnader och EM. Ökade agentkostnader till följd av resultatbaserade bonusprogram eller förändrad ägarstruktur, resulterar således i en ökad mängd EM (Jiraporn et al. 2008).

3.5.3. Adoptering av IFRS

Det har även genomförts studier som visar på ett direkt samband mellan EM och tillämpning av internationella respektive nationella redovisningsstandarder (Chen et al. 2010; Iipino & Parbonetti 2017; Tohara 2024). Resultaten från dessa studier visar på ett samband mellan övergången från tillämpning av lokal GAAP till tillämpning av internationella redovisningsstandarder och EM. Dessa resultat visar bland annat att obligatorisk tillämpning av

IFRS inte nödvändigtvis minskar EM och i vissa fall även ökar antalet observerade fall av AEM (Ipino & Parbonetti 2017). Andra studier såsom Chen et al. (2010) har däremot visat att börsnoterade europeiska företag som tvingats adoptera IFRS uppvisade lägre nivåer av AEM, jämfört med de företag som hade fortsatt möjlighet att tillämpa lokala redovisningsstandarder. Samma resultat återfinns även av Cadot et al. (2021). Detta motiveras genom att adoptering av IFRS anses ha förbättrat resultat kvaliteten (Cadot et al. 2021).

IFRS adoption har utöver AEM visats ha en påverkan på REM (Bansal 2023). Vissa av dessa studier har även mer specifikt analyserat effekten av IFRS adoptering för både AEM och REM (Ipino & Parbonetti 2017; Tohara 2024). Ipino och Parbonetti (2017) anförde att obligatorisk tillämpning av IFRS var kopplat till minskad AEM och ökad REM. Studien föreslog även att den obligatoriska tillämpningen av IFRS utifrån normgivarens perspektiv oavsiktligt medfört en ökning av EM i stället för den högre redovisningskvalitet som regelverksskiftet avsåg att uppnå (Ipino & Parbonetti 2017). Vidare framför Tohara (2024) att frivilligt antagande av IFRS skapar fler möjligheter för redovisningsbedömningar. Detta ger starkare incitament för att förbättra resultatet i syfte att kompensera för ökade kostnader i och med förändrade redovisningsstandarder (Tohara 2024).

3.6. Hypoteser

Två hypoteser har utformats utifrån tidigare forskning och syftet med denna studie. Baserat på tidigare forskning påverkar adopterad nivå av IFRS även nivån av tillämpad EM (Bansal 2023; Chen et al. 2010; Ipino & Parbonetti 2017; Tohara 2024). Som tidigare nämnts visar en del av dessa studier på en ökad nivå av AEM medan andra visar på en minskad nivå. Det är därför viktigt att ta hänsyn till att förutsättningarna för EM varierar för olika länder på grund av nationella faktorer (Gray et al. 2015; Leuz et al. 2003). Detta innebär att det inte nödvändigtvis är lämpligt att tillämpa resultat från empirisk forskning utanför Sverige på denna studie. Därför har K-regelverken analyserats och de nationella variabler som antas ha en väsentlig påverkan på EM noterats före hypoteserna utformades.

Svensk anpassning till IFRS innebär en gradvis övergång från regelbaserad till principbaserad redovisning. K3-regelverket är delvis utformat efter IFRS och är en nationell version av IFRS för SMEs. Detta medför att vissa skillnader mellan IFRS och K3-regelverket inte är väsentliga vid en övergång från K3- till K4-regelverket och således inte väsentliga för utfallet av denna

studie. Övergången till principbaserad redovisning medför däremot en del specifika förändringar i praxis för hantering av goodwill samt utgifter för forskning och utveckling. Tidigare forskning har visat att dessa förändringar kan anses ha en väsentlig påverkan på resultat kvaliteten. Detta eftersom principerna kan anses bidra med ytterligare utrymme för EM, tvetydighet och minskad transparens (Beatty & Weber 2006; Dinh, Kang & Schultze 2016; Stenheim och Madsen 2016; Tohara 2024). Utifrån detta antas att företag som adopterat ett regelverk närmare full tillämpning av IFRS har större incitament och möjligheter för EM.

H1. K4-regelverket har ett positivt samband med earnings management för svenska större onoterade företag.

Det finns en del potentiella orsaker till att H1 inte skulle kunna behållas eftersom tidigare forskning även har visat ett negativt samband mellan EM och IFRS (Chen et al. 2010). Detta tyder på att en högre grad av adopterad IFRS möjligtvis kan resultera i en ökad resultat kvaliteten (ibid.). H1 är grundat på antagandet att tillämpning av K4-regelverket har ett positivt samband med EM och att principbaserade regelverk ökar tvetydighet, incitament och möjlighet till EM. Detta antyder att starkare incitament till EM ökar AEM och att sambandet mellan tillämpat K-regelverk och EM är starkare för större onoterade företag med ökade förutsättningar för resultatmanipulering. Utifrån detta har hypotes H2 utformats i syfte att utesluta alternativa förklaringar till att H1 förkastas eller behållas. För att testa H2 så utformades även åtta underliggande hypoteser. Respektive underliggande hypotes utgör en möjlighet för EM och motiveras närmare i 4.5 *Operationalisering av variabler*.

H2. Det föreligger ett samband mellan majoriteten av möjligheterna för earnings management och earnings management för större svenska onoterade företag.

4. Metod

I metodkapitlet motiveras valet av studiens kvantitativa metod, datainsamlingsprocessen, samt hur metoden har använts för att möjliggöra en regressionsanalys av sambandet mellan earnings management och större onoterade företags val mellan K3- och K4-regelverket. Kapitlet avslutas med metodkritik som redogör för metodens styrkor och svagheter kopplat till validitet, reliabilitet och replikerbarhet.

4.1. Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

Syftet med denna studie är att analysera sambandet mellan tillämpat K-regelverk och företagsledningens opportunistiska incitament att använda sig av EM. Eftersom studien avser att genom empiriska observationer studera sambandet mellan två eller flera variabler, samt härleda återkommande observationsmönster till att förutse sambanden, anses denna studie vara av positiv vetenskapstradition (Bryman & Bell 2017, s.47; Saunders, Lewis, & Thornhill 2023, s. 146). Positivism kännetecknas av forskning baserad på observationer vars syfte är att generera hypoteser utifrån tidigare kunskap och pröva dessa antaganden mot observationerna för att kunna ta ställning till förklaringar av en företeelse, även kallat deduktivism (Bryman & Bell 2017, s.47; Saunders et al. 2023, s. 156). Därför utgår denna studie från en deduktiv forskningsansats och följer en deduktiv process.

Hypoteser har för denna studie utformats efter Bryman och Bells (2017) definition av hypotes. Enligt den tillämpade definitionen är en hypotes en välkvalificerad spekulation som sedan testas för tänkbara samband mellan två eller fler variabler (Bryman & Bell 2017, s. 110). För att pröva de utformade hypoteserna har kvantifierbara data samlats in och analyserats genom en kvantitativ forskningsmetod (Bryman & Bell 2017, s. 58).

4.2. Datainsamling

Denna studie är baserad på insamlade sekundärdata från årsredovisningar i företagsdatabasen Retriever Business. Sekundärdata omfattar sådan information som sammanställts, analyserats och presenterats av andra forskare eller organisationer (Denscombe 2018, s. 338).

Studien hade för avsikt att analysera sambandet mellan EM och större onoterade företags val av K-regelverk. Därmed utgjordes populationen av svenska onoterade större företag. Avgränsningen till större onoterade företag tillämpades vid urvalet genom filtrering i urvalsramen Retriever Business. Det kunde åstadkommas genom att först filtrera bort inaktiva företag, företag av allmänt intresse och börsnoterade företag från urvalsramen. Detta eftersom studien avsåg att studera det frivilliga valet av K-regelverk, och det är obligatoriskt för företag av allmänt intresse och börsnoterade företag att tillämpa internationella redovisningsstandarder.

Vidare gjordes urvalet med fyra olika filter för företagsstorlek enligt *Tabell 2* eftersom samtliga större företag enligt definitionen i ÅRL annars inte hade varit en del av urvalet.

Filter	Antal anställda (st)	Balansomslutning (MKR)	Nettoomsättning (MKR)
Filter 1	$x < 50$	$x > 40$	$x > 80$
Filter 2	$x > 50$	$x < 40$	$x > 80$
Filter 3	$x > 50$	$x > 40$	$x < 80$
Filter 4	$x > 50$	$x > 40$	$x > 80$

Tabell 2. Filtrering av större företag i urvalsram.

Insamlade data för studien hämtades från rapporter för räkenskapsår från 2018 till och med 2022. Därför avgränsades urvalet till företag som lämnat finansiella rapporter till bolagsverket minst 5 år i rad, räknat från år 2022 och bakåt i tiden.

Som dessförinnan nämnts har data för studiens beroende och oberoende variabler hämtats från databasen Retriever Business och respektive företags årsredovisningar. Vissa av variablerna krävde data som inte är tillgänglig genom databasen, vilket tvingade fram insamling av data för tre oberoende variabler och delvis för den beroende variabeln direkt från årsredovisningar. Data

som samlades direkt från årsredovisningar hämtades efter särskild instruktion för variablerna DISC_{ACC}, REGELVERK, BIG4 och OPCF.

Vid inhämtning av data för vilket K-regelverk som tillämpades användes not 1 och benämningarna BFNAR 2012:1, BFNAR 2012:3, K3, K4, RFR 2 och IFRS. Not 1 användes för att det är där upplysningen om tillämpat regelverk ska finnas enligt ÅRL i kombination med respektive K-regelverk. Företag med en av benämningarna BFNAR 2012:1 eller K3 tillämpade K3-regelverket. Företag som i stället hänvisade till BFNAR 2012:3, K4, RFR 2 tillämpade K4-regelverket. Detta upprepades sedan för varje observation. Inhämtningen av data för vilken extern revisor företaget anlitate genomfördes på samma sätt men revisionsberättelse användes som referens, samt att PWC, KPMG, Deloitte och EY användes som nyckelord. Varje företag som refererade till en av de fyra stora revisionsbyråerna anlitate en ”big four” revisor, medan alla företag som inte lämnade en sådan referens inte gjorde det. För den beroende variabeln DISC_{ACC} och den oberoende variabeln OPCF krävdes data för kassaflödet från den löpande verksamheten. Denna data återfanns i respektive företags kassaflödesanalys och noterades därefter för varje observation. Data för de resterande oberoende variablerna BONUS, STORLEK, ROE, SKULD, FOU, GOODWILL och TILLVÄXT hämtades direkt från databasen Retriever Business genom ”exportera data” funktionen.

4.3. Urval

För att uppnå ett representativt urval har ett sannolikhetsurval använts i form av ett obundet slumpmässigt urval (Bryman & Bell 2017, s. 192; Saunders et al. 2023, s. 304–307). Denna typ av urval resulterade i att varje avgränsat företag i populationen hade samma sannolikhet att vara del av urvalet.

Enligt urvalsramen Retriever Business fanns vid studiens genomförande 6041 större onoterade företag enligt tidigare nämnda avgränsningar. Data som inhämtades från urvalsramen var sorterad efter storleken på företagets nettoomsättning. För att undvika eventuell bias tilldelades varje företag av de 6041 utvalda ett slumpmässigt tal genom ”slump” - formeln i Microsoft Excel. Varje företag tilldelades ett tal mellan 0 och 1 000 000, sedan sorterades urvalet efter det slumpmässigt genererade värdet. Vid sorteringen uppstod ett bortfall på 431 företag eftersom de ännu inte lämnat in årsrapport för räkenskapsåret 2022. Detta resulterade i att studiens population bestod av 5610 företag.

4.3.1. Urval: stickprovsstorlek

Stickprovsstorlek ska i huvudsak bestämmas så att urvalet är tillräckligt stort för att resultatet ska kunna generaliseras för populationen. Detta är i sin tur beroende av de variabler som leder till att resultatet ska kunna statistiskt säkerställas med begränsade felmarginaler. Ett statistiskt säkerställt resultat innebär att det kan säkerställas till 95%-konfidensnivå. För att uppnå detta menar Lind, Marchal och Wathen (2020) att stickprovsstorleken ska beräknas enligt *Ekvation 1* som tar hänsyn till populationens standardavvikelse (σ), felmarginal (E) och konfidensnivå (z) (Lind et al. 2020, s.298–299).

$$n = \left(\frac{z\sigma}{E} \right)^2$$

Ekvation 1. Uträkning för att säkerställa att stickprovsstorleken uppnår en konfidensnivå på 95%.

Lind et al. (2020) beskriver att felmarginalen ska uppskattas av forskaren med hänsyn till precision och stickprovsstorleken. Enligt Lind et al. (2020) innebär det att variabeln hellre ska antas större än mindre. Vidare nämner Lind et al. (2020) att en konfidensnivå ska bestämmas av forskarna. De rekommenderar en konfidensnivå som är 95% eller högre av anledningen att eventuella slutsatser då kan anses statistiskt säkerställda (Lind et al. 2020, s.298–299). Acceptabel felmarginal (E) uppskattades till +/- 5% och acceptabel konfidensnivå till 95% ($z=1,96$). Sist behöver även populationens standardavvikelse uppskattas. Det vanligaste och ett av de mest tillförlitliga sätten att uppskatta populationens standardavvikelse är att genomföra en pilotstudie (Lind et al. 2020, s.298–299). Därför genomfördes en sådan studie i syfte att bestämma ett stickprov med en så korrekt fördelning som möjligt av företag som tillämpade K3- respektive K4-regelverket.

4.3.2. Urval: pilotstudie

Pilotstudien innefattade 30 företag som valdes ut genom ett obundet slumpmässigt urval. Data hämtades sedan från dessa företags årsredovisningar enligt tidigare nämnd datainsamlingsmetod. Därefter sammanställdes det totala värdet och standardavvikelsen för stickprovet bestämdes, vilket sedan blev underlaget för populationens standardavvikelse. Sedan beräknades den representativa stickprovsstorleken för studien (Lind et al. 2020, s.298–299). För pilotstudien noterades inga täckningsfel på grund av ej inlämnade finansiella rapporter till bolagsverket minst 5 år i rad, räknat från år 2022 och bakåt i tiden. Därefter bestämdes stickprovsstorleken ”n” till 100 företag, avrundat uppåt från 99 i enlighet med *Tabell 3*.

Variabel	Värde
Konfidensnivå	95%
Z	1,96
E	0,05
σ	0,25
$(n)^{(1/2)}$	9,95
n	99

Tabell 3. Beräkning av stickprovsstorlek.

4.3.3. Urval: täckningsfel och bortfall

Efter pilotstudien gjordes ett urval på 100 företag genom ett obundet slumpmässigt urval. Av de 100 företagen redovisade 5 av företagen enligt K4-regelverket och 95 enligt K3-regelverket. Däremot uppstod ett täckningsfel på 4 företag som redovisade enligt K3-regelverket eftersom de inte hade rapporterat för fem eller fler under perioden 2018–2022.

Vidare uppstod bortfall på grund av ej rapporterade kassaflöden under perioden för räkenskapsår mellan 2018 och 2022. Totalt var det 14 K3-företag som inte redovisade en kassaflödesanalys för något eller samtliga räkenskapsår mellan 2018 och 2022. Således bestod det slutliga urvalet av 82 företag, varav 5 företag redovisade enligt K4-regelverket och 77 enligt K3-regelverket per räkenskapsår 2022. Detta resulterade i totalt 410 observationer, vilket framgår av *Tabell 4*.

År	Totalt antal observationer		Regelverk	
			K3	K4
	Obs.	Procent	Obs.	Obs.
2018	82	20%	78	4
2019	82	20%	78	4
2020	82	20%	77	5
2021	82	20%	77	5
2022	82	20%	77	5
Total	410	100%	387	23

Tabell 4. Totalt antal observationer i studien.

I jämförelse med tidigare studier var 18% förlorade observationer statistiskt rimligt eftersom det är en konsekvens av ej tillgängliga data (Tohara 2024; Dechow et al. 1995). Detta eftersom ett bortfall i storleken 20% från saknad information i databas kan förväntas för denna typ av studie (Dechow et al. 1995; Saunders et al. 2023, s. 300). Förlorade observationer på grund av täckningsfel och bortfall framgår av *Tabell 5*.

Urval

Totalt antal observationer	500
Täckningsfel på grund av ej inlämnad årsredovisning	-20
Bortfall på grund av saknad finansiella data	-70
Kvarvarande observationer efter bortfall	410

Tabell 5. Täckningsfel och bortfall.

4.4. Regressionsmodell

I denna studie används ”discretionary accruals” ($DISC_{ACC}$) som proxyvariabel för EM.

Detta eftersom $DISC_{ACC}$ tar hänsyn till EM som inte påverkas av under perioden inträffade transaktioner till följd av kassaflöden i den löpande verksamheten (Sohn 2016). Variabeln är således en mätning av de periodiseringar som uppstår till följd av opportunistiska val av redovisningsmetod (AEM). $DISC_{ACC}$ har även använts som proxyvariabel för EM i tidigare forskning av samma karaktär (Dechow et al. 1995; Jones 1991; Kothari, Leone & Wasley 2005; Tohara 2024; Zéghal, Chtourou & Sellami 2011). För att testa H1 och H2 utformades en regressionsmodell enligt *Ekvation 2*.

$$DISC_{ACC} = \alpha_0 + \alpha_1 REGELVERK_{it} + \alpha_2 BIG4_{it} + \alpha_3 BONUS_{it} + \alpha_4 STORLEK_{it} \\ + \alpha_5 ROE_{it} + \alpha_6 SKULD_{it} + \alpha_7 OPCF_{it} + \alpha_8 FOU_{it} + \alpha_9 GOODWILL_{it} \\ + \alpha_{10} TILLVÄXT_{it} + \epsilon_{it}$$

Ekvation 2. Regressionsmodell för att testa H1 och H2.

Modellen indikerar ”it” som tillfället för varje observation där ”i” utgör det observerade företaget och ”t” tidpunkten för observationen.

Variabel	Definition
$DISC_{ACC}$	Proxyvariabel för earnings management
REGELVERK	Dummyvariabel för tillämpat K-regelverk
BIG4	Dummyvariabel för big four revisor
BONUS	Dummyvariabel för resultatbaserad bonus
STORLEK	Företagsstorlek
ROE	Avkastning på eget kapital
SKULD	Totala skulder i relation till totala tillgångar
OPCF	Kassaflödet från den löpande verksamheten
FOU	Balanserade forsknings- och utvecklingsutgifter
GOODWILL	Goodwill
TILLVÄXT	Omsättningstillväxt

Tabell 6. Definitioner av variabler.

Testvariabeln för studien är dummyvariabeln REGELVERK. Variabeln mäts genom hämtade data för vilket K-regelverk som tillämpades vid tillfället för varje observation. För varje observation av K4-regelverket tilldelades en 1: a, respektive en 0: a för observerat K3-regelverk. BIG4 är en dummyvariabel som är lika med 1 om företaget anlidade en big four revisor (PWC, Deloitte, KPMG eller EY) vid tillfället för observationen, annars är variabeln lika med 0. BONUS är en dummyvariabel som är lika med 1 i det fall företaget delade ut en resultatbaserad bonus till VD och styrelse vid tillfället för observationen, annars är variabeln lika med 0. STORLEK motsvarar den naturliga logaritmen av företagets totala tillgångar mätt i tusentals kronor. ROE avser avkastning på eget kapital, det vill säga förhållandet mellan nettoresultat och justerat eget kapital. OPCF utgörs av förhållandet mellan kassaflödet från den löpande verksamheten och totala tillgångar. FOU är förhållandet mellan balanserade forsknings- och utvecklingsutgifter och totala tillgångar. GOODWILL representerar goodwill i relation till totala tillgångar. Tillväxt är den årliga omsättningstillväxten från år $it - 1$ till år it , där it betecknar observationen och x basåret för tillväxten.

4.5. Operationalisering av variabler

I denna studie har regressionsmodellen utformats efter de oberoende variabler som enligt tidigare forskning har ett samband med EM (Anagnostopoulou & Tsekrekos 2017; Awuye & Aubert 2022; Beatty & Weber 2006; Dechow, Hutton, Kim & Sloan 2012; Dinh et al. 2016; Francis & Wang 2008; Guidry, Leone & Rock 1999; Healy 1985; Holthausen et al. 1995; Isaac 2022; Ntokozi, Tzovas & Chalevas 2022; Stenheim & Madsen 2016; Tahir, Ibrahim & Nurullah 2019; Tohara 2024). Vidare användes den modifierade Jones-modellen för att utforma den resterande delen av regressionsmodellen och den beroende variabeln (Dechow et al. 1995; Jones 1991).

4.5.1. Beroende variabel

Den modifierade Jones-modellen används för att mäta EM i ”discretionary accruals” (Dechow et al. 1995; Dechow et al. 2012; Iipino & Parbonetti 2017; Jones 1991; Tohara 2024). ”Accruals” mäts genom att subtrahera kassaflödet från den löpande verksamheten från nettoresultatet efter skatt vilket återfinns i *Ekvation 3*. Där TA är ”total accruals”, NI är nettoresultatet efter skatt och CFO är kassaflödet från den löpande verksamheten (Dechow et al. 1995; Jones 1991).

$$TA = NI - CFO$$

Ekvation 3. Uträkning av total accruals.

Vidare beräknas α_1 , α_2 och α_3 genom regression av *Ekvation 4*. Där TA är ”total accruals”, A är totala tillgångar, ΔRev är förändring i omsättning, ΔRec är förändring i kundfordringar och PPE (plants, property and equipment) är materiella anläggningstillgångar (Dechow et al. 1995; Jones 1991).

$$\frac{TA}{A} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV - \Delta REC}{A} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE}{A} \right) + \varepsilon$$

Ekvation 4. Uträkning av alfa 1, alfa 2 och alfa 3.

Därefter används α_1 , α_2 och α_3 för att beräkna ”non discretionary accruals” (NDA) i enlighet med *Ekvation 5* (Dechow et al. 1995; Jones 1991).

$$\frac{NDA}{A} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV - \Delta REC}{A} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE}{A} \right)$$

Ekvation 5. Uträkning av non discretionary accruals.

”Discretionary accruals” beräknas sedan genom att subtrahera ”non discretionary accruals” från ”total accruals” i *Ekvation 6* (Dechow et al. 1995; Jones 1991).

$$\frac{DA}{A} = \frac{TA}{A} - \frac{NDA}{A}$$

Ekvation 6. Uträkning av discretionary accruals.

I tidigare forskning har även två andra modeller för att beräkna ”discretionary accruals” varit framträdande i samband med liknande metoder. Den första metoden inkluderar avkastning på totalt kapital enligt regressionsmodellen i *Ekvation 7* (Kothari et al. 2005; Zéghal et al. 2011). Den andra använder det absoluta värdet av “non discretionary accruals” för att beräkna “discretionary accruals” i *Ekvation 8* (Cohen, Dey & Lys 2008). Dessa variationer av den modifierade Jones-modellen prövas i denna studies känslighetsanalys.

$$\frac{T}{A} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV - \Delta REC}{A} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE}{A} \right) + \alpha_4 \left(\frac{ROA}{A} \right) + \varepsilon$$

Ekvation 7. Alternativ uträkning av discretionary accruals inkluderat avkastning på totalt kapital.

$$\frac{DA}{A} = \frac{TA}{A} - \frac{ABS(NDA)}{A}$$

Ekvation 8. Alternativ uträkning av discretionary accruals genom absolut värde på non discretionary accruals.

4.5.2. Testvariabel

Hypotes H1 är formulerad efter syftet som kräver en analys av sambandet mellan företags tillämpade K-regelverk och EM. Hypotestestet är utformat så att i det fall regressionsmodellen visar på ett positivt samband mellan K-regelverk och EM behålls hypotesen, i annat fall förkastas den.

H1. K4-regelverket har ett positivt samband med earnings management för svenska större onoterade företag.

För att testa hypotes H2 prövas sambandet mellan REGELVERK och EM med utvalda kontrollvariabler. Dessa variabler är valda för att bedöma i vilken utsträckning särskilda incitament för EM fanns vid respektive observation. Om ett samband med majoriteten av dessa variabler kan statistiskt säkerställas behålls H2, i annat fall förkastas H2.

H2. Det föreligger ett samband mellan majoriteten av möjligheter för earnings management och earnings management för större svenska onoterade företag.

4.5.3. Kontrollvariabler

Som tidigare nämnts inkluderas åtta kontrollvariabler i regressionsmodellen i syfte att testa de underliggande hypoteserna till H2 och kontrollera sambandet i regressionsmodellen för testet av H1. I detta avsnitt presenteras de underliggande hypoteserna till H2. *Tabell 7* redogör för vilka hypoteser som respektive oberoende variabel testar.

Variabel	Beskrivning	Predicerat samband	Hypotes
REGELVERK	K-regelverk	+	H1
BIG4	Big four revisor	-	H2E
BONUS	Resultatbaserad bonus	+	H2F
STORLEK	Företagsstorlek	+	H2A
ROE	Avkastning på eget kapital	-	H2B
SKULD	Skuldsättning	+	H2D
OPCF	Kassaflöde från löpande verksamhet	-	H2B
FOU	Forsknings- och utvecklingsutgifter	+	H2G
GOODWILL	Goodwill	+	H2H
TILLVÄXT	Tillväxt	+	H2C

Tabell 7. Sammanfattning över vilka hypoteser som respektive variabel testar.

Enligt Dechow et al. (2012) bör modeller för EM inkludera ett antal givna variabler som anses ha ett samband med nivån av $DISC_{ACC}$. Eftersom denna studie använder $DISC_{ACC}$ som proxyvariabel har därför variablerna storlek, omsättningstillväxt, avkastning på eget kapital och kassaflöde från den löpande verksamheten inkluderats i modellen (Dechow et al. 2012). Företagsstorlek, tillväxt, avkastning och kassaflöde har visats ha ett direkt samband med företagets möjligheter för EM (ibid.).

Ökad storlek förväntas öka incitamenten för EM eftersom detta antas medföra ökade svårigheter att upptäcka EM (Dechow et al. 2012). På grund av detta samband förväntas **STORLEK** ha ett positivt samband med proxyvariabeln för EM.

H2A. Svenska större onoterade företags storlek har ett positivt samband med earnings management.

Sambandet för variablerna ROE och OPCF antas däremot vara negativt eftersom de är lönsamhetsmått. Minskad lönsamhet har visats öka incitamenten för EM (Dechow et al. 2012).

H2B. Svenska större onoterade företags lönsamhet har ett negativt samband med earnings management.

Tillväxtföretag har visats ha ökade incitament för EM. Därför antas TILLVÄXT ha ett positivt samband med proxyvariabeln för EM (Dechow et al. 2012).

H2C. Svenska större onoterade företags tillväxt har ett positivt samband med earnings management.

Vidare har tidigare forskning visat att skuldsättning ökar incitamenten för EM i och med den hävstångseffekt som uppstår till följd av den förändrade kapitalstrukturen (Anagnostopoulou & Tsekrekos 2017; Awuye & Aubert 2022; Francis & Wang 2008). "Positive Accounting Theory" visar även att det finns ett samband mellan ledningens opportunistiska incitament till följd av skuldsättning och valet av redovisningsmetod (Watts & Zimmerman 1990). Variabeln SKULD förväntas således ha ett positivt samband med proxyvariabeln för EM eftersom ledningen har opportunistiska incitament för skuldsättning. Dessa incitament ökar när skuldsättningen ökar eftersom det finns ett incitament för bolaget att inte överträda skuldförbindelser kopplade till redovisat resultat (Anagnostopoulou & Tsekrekos 2017; Awuye & Aubert 2022; Francis & Wang 2008).

H2D. Svenska större onoterade företags skuldsättning har ett positivt samband med earnings management.

Företagets externa revisor och revisionskvalitet har även visats ha ett samband med EM (Francis & Wang 2008; Isaac 2022; Ntokozi et al. 2022). Tidigare forskning indikerar att det finns ett negativt samband mellan en extern revisor från en av de fyra stora revisionsbyråerna (Deloitte, PWC, KPMG, EY) och EM. Francis & Wang (2008) visade bland annat att en extern revisor från en av de fyra stora revisionsbyråerna tenderar att avskräcka ledningen från EM mer

än en annan extern revisor. Därför förväntas BIG4 ha ett negativt samband med proxyvariabeln för EM i denna studie.

H2E. Svenska större onoterade företags användning av big four revisorer har ett negativt samband med earnings management.

Dessutom har resultatbaserade bonusprogram visats skapa opportunistiska incitament för företagsledningen att utöva EM (Guidry et al. 1999; Healy 1985; Holthausen et al. 1995; Tahir, Ibrahim & Nurullah 2019; Watts & Zimmerman 1990). Healy, P. M. (1985) visade med sin studie att det föreligger ett starkt samband mellan resultatbaserad ersättning, opportunistisk och periodiseringar. Vidare indikerade resultaten från studien av Tahir et al. (2019) att resultatbaserade i jämförelse med ej resultatbaserade bonusplaner ökar incitamenten för EM. Således förväntas sambandet mellan variabeln BONUS och proxyvariabeln för EM vara positivt.

H2F. Svenska större onoterade företags resultatbaserade bonusplaner har ett positivt samband med earnings management.

Tidigare forskning har även visat ett signifikant samband mellan EM och möjligheten att kapitalisera utgifter kopplade till forskning och utveckling (Dinh et al. 2016; Tohara 2024). Tohara (2024) visade med sin studie att företag som frivilligt antagit IFRS och jämförelsevis hade fler aktiviteter kopplade till forskning och utveckling, i större utsträckning visade ett positivt samband med andel EM. Variabeln FOU förväntas därför ha ett positivt samband med proxyvariabeln EM.

H2G. Svenska större onoterade företags forsknings- och utvecklingsutgifter har ett positivt samband med earnings management.

Sedan IFRS förändrat redovisningen av goodwill från årlig avskrivning till årlig nedskrivningsprövning har tidigare forskning analyserat vilken påverkan förändringen haft på EM. Beatty och Weber (2006) fann att ledningens incitament för att använda sig av EM ökade som konsekvens av möjligheterna att själva göra värderingar av goodwillposter. Även Stenheim och Madsen (2016) hittade ett positivt samband mellan redovisning av goodwill och EM. Forskarnas studie utgjordes av observationer mellan år 2005–2009 på de 288 största företagen

på Londonbörsen, alltså åren i direkt anslutning till IFRS införande av IAS 36. Vidare visar Stenheim och Madsen (2016) att företag som redovisar mer goodwill har större incitament att övergå till ett regelverk närmare full tillämpning av IFRS. Variabeln GOODWILL antas därför ha ett positivt samband med EM i denna studie.

H2H. Svenska större onoterade företags goodwill har ett positivt samband med earnings management.

4.6. Kvalitet

Bryman och Bell (2017, s. 68) nämner reliabilitet, validitet och replikerbarhet som tre viktiga kriterier för bedömning av kvaliteten på företagsekonomisk forskning. Det följande avsnittet kommer därför behandla dessa kriterier för bedömning av studiens trovärdighet.

4.6.1. Reliabilitet

Enligt Bryman och Bell (2017, s. 68) handlar reliabilitet om tillförlitlighet till studien och dess resultat, samt om samma resultat uppnås i det fall studien genomförs på nytt. Inom kvantitativ forskning är det vanligt att utreda om de mått som används kan anses stabila eller om risken finns att de inte mäter det som avses att mäta (Saunders et al. 2023, s. 215). Är inte måtten pålitliga blir det svårt för forskare att på nytt genomföra samma studie och nå fram till samma resultat, vilket skulle påverka reliabiliteten negativt (Bryman & Bell 2017, s. 68; Saunders et al. 2023, s. 215). Om en studie kan genomföras två gånger på samma urval, utan att resultaten skiljer sig anses därför måtten vara stabila (Bryman & Bell 2017, s. 174; Denscombe 2018, s. 388). Eftersom insamlade data för denna studie är sekundärdata hämtade från företagens årsredovisningar finns det stora möjligheter att få fram samma resultat om studien görs om på nytt. Detta eftersom informationen i årsredovisningarna inte förändras över tid (Denscombe 2018, s.338). För att säkerställa stabiliteten genomfördes ett test-retest som gav upprepat resultat. I syfte att förenkla för ett framtida test-retest har utöver metoden i detta avsnitt även ett sammanställt företagsregister lämnats i *Bilaga 1* och ett företagsregister för pilotstudien i *Bilaga 2*. I och med att de data som hämtats direkt från årsredovisningar är objektiva och inte lämnat något utrymme för forskarens tolkning anses även interbedömarreliabiliteten för studien som hög (Bryman & Bell 2017, s. 174–175).

För att bekräfta att studiens resultat inte väsentligt påverkats av svagheter i regressionsmodellen genomfördes även känslighetsanalyser, korrelationstest och VIF-test (Lind et al. 2020, s. 437; Lind et al. 2020, s. 507–508; Saunders et al. 2023, s. 632–633). Genom att säkerställa att det inte föreligger multikollinearitet eller andra interna fel i regressionsmodellen i kombination med ett sannolikhetsurval är det generella antagandet att urvalet är representativt och generaliserbart för populationen (Bryman & Bell 2017, s. 192).

4.6.2. Validitet

Den interna validiteten är ett mått för hur tillförlitliga studiens slutsatser är (Bryman & Bell 2017, s. 69). Måttet varierar utifrån om studiens statistiska modeller och mätningar de facto mäter de samband som de är avsedda att mäta. Det vill säga när det är fråga om intern validitet tittar forskaren på sambandet mellan variablerna och att det de facto är variabel x som har ett samband med variabel y (Bryman & Bell 2017, s. 69; Denscombe 2018, s. 386). Vidare mäts validitet i begreppsvaliditet som är ett kriterium för huruvida en variabel mäter det begrepp som det är avsett att mäta. För denna studie blir båda dessa validitetsmått aktuella. I studien har beprövade modeller använts för att mäta en proxyvariabel för fenomenet EM (Dechow et al. 1995; Dechow et al. 2012; Denscombe 2018, s. 386–387; Jones 1991). Eftersom modellen har kunnat bekräfta regelbundna samband tidigare anses det föreligga en låg risk för en felaktig mätning (ibid.).

För att vara ännu säkrare på att modellen hade minimerade risker för fel vid mätningen av sambanden genomfördes även en känslighetsanalys där två alternativa metoder för mätningar av EM genomfördes (Cohen et al. 2008; Kothari et al. 2005; Zéghal et al. 2011). Dessa mätningar användes sedan som proxyvariabler för EM i studiens regressionsmodell för att avgöra om resultatet från modellen hade väsentligt förändrats om en annan proxyvariabel hade använts. Således kunde intern- och begreppsvaliditet säkerställas.

En ytterligare viktig aspekt är att en valid studie förutsätter att studien är reliabel, utan reliabilitet kan en studie inte vara valid (Bryman & Bell 2017, s. 179). Som presenterades ovan har flera aspekter beaktats för att uppnå hög reliabilitet och det finns därför goda förutsättningar för att även validitet ska kunna uppnås. För att öka den externa validiteten för studien användes slumpmässiga urval i kombination med pilotstudien för att göra urvalet representativt, vilket ökar generaliserbarheten för populationen (Bryman & Bell 2017, s. 180; Saunders et al. 2023,

s. 216). Detta eftersom denna typ av förfarande minskar eventuella skevheter och bias som kan påverka urvalet på grund av forskarens egna involverande och värderingar (ibid.).

4.6.3. Replikerbarhet

Som det beskrivs i avsnittet 4.6.1. *reliabilitet* ökar studiens tillförlitlighet om den är möjlig att replikera och uppnå samma resultat på nytt. Om detta ska vara möjligt är det väsentligt att tillvägagångssättet i en studie beskrivs detaljerat (Bryman & Bell 2017, s. 68–69).

Den aktuella studien har funnit stöd i vetenskapliga artiklar vid val av relevant metod för att på bästa sätt besvara frågeställningen (Dechow et al. 1995; Dechow et al. 2012; Jones 1991). För att uppnå en hög replikerbarhet hur uträkningar, data, variabler och modeller valts efter tidigare forskning som analyserat liknande företeelser (ibid.). För ett förtydligande finns även en förteckning över vilken data som hämtats och hur den samlats in i *Bilaga 3*.

4.7. Metodkritik

Följande avsnitt presenterar begränsningar och kritik som kan riktas mot den genomförda studien och den tillämpade metoden.

4.7.1. Begränsningar

4.7.1.1. *Deduktiv ansats*

Studiens deduktiva ansats har inneburit att befintliga kunskaper använts för att deducera hypoteser som sedan prövats mot observationer (Bryman & Bell 2017, s. 42). Vidare mynnar detta ut i att studiens resultat och eventuella slutsatser kan förklaras utifrån studiens teoretiska referensram. Som konsekvens resulterar en deduktiv ansats således i att två utfall kan ske kopplat till ansatsen. Antingen förkastas eller behålls antaganden utifrån tidigare forskning och teori. Detta begränsar de slutsatser som kan fattas till följd av resultatet i denna studie (Saunders et al. 2023, s. 156–157).

4.7.1.2. *Kvantitativ forskningsmetod*

Den kvantitativa forskningsmetoden begränsar slutsatserna som kan dras utifrån resultatet till sambanden mellan den beroende och de oberoende variablerna (Saunders et al. 2023, s. 630–632). Vidare kan statistiska modeller som regressionsmodeller endast behålla eller förkasta hypotesen av ett predicerat samband mellan två variabler i modellen (ibid.). Det är således endast möjligt att fatta slutsatser om samband mellan beroende och oberoende variabler kopplat till sambandets signifikansnivå och om det föreligger ett positivt eller negativt samband mellan variablerna i den tillämpade modellen. Därmed är det inte möjligt att fatta direkta slutsatser för kausala samband (Bryman & Bell 2017, s. 338; Denscombe 2018, s. 366–367). I kvantitativ forskning används därför operationaliserade variabler för att indirekt mäta samhällsvetenskapliga företeelser (Saunders et al. 2023, s. 156). Eftersom detta introducerar problem att mäta EM i denna studie har en proxyvariabel använts för att mäta det samhällsvetenskapliga begreppet. Det gör att slutsatser för EM och samband till de oberoende variablerna kan fattas till följd av den indirekta mätningen av fenomenet genom en proxyvariabel. Eftersom det inte går att fatta några slutsatser för direkta kausala samband till följd av metoden var det i farans riktning att analysen av resultatet blev grund. Därför har den kvantitativa metoden kombinerats med en deduktiv ansats med avsikten att kunna hänvisa till syftet med studien och det teoretiska ramverket, vilket ökar möjligheter för djupare analys av resultatet (Saunders et al. 2023, s. 56).

4.7.1.3. *Slumpmässigt urval*

I studien tillämpades ett obundet slumpmässigt urval, vilket är en variant av sannolikhetsurval. Som tidigare nämnt resulterar urvalsmetoden i att urvalet blir mer representativt eftersom varje enhet i populationen har samma sannolikhet att bli en del av urvalet (Denscombe 2018, s. 61; Saunders et al. 2023, s. 295–298). Däremot finns det begränsningar med denna typ av urval. Eftersom inte hela populationen utgör urvalet finns det en risk för att urvalet inte representerar populationen, även om den risken minskats till följd av metoden (Bryman & Bell 2017, s. 192–194). Denna risk innebär att en upprepad studie sannerligen inte inkluderar exakt samma urval. Detta innebär att resultatet hade kunnat se annorlunda ut vid en upprepad studie för hela populationen.

Riktlinjen för stickprovsstorlek är att ett större urval är bättre, men i detta fall var inte en totalundersökning av populationen en möjlighet eftersom en uppsats på kandidatnivå medför

en tidsbegränsning. Denna problematik hanterades med hjälp av en pilotstudie och en konsekvent beräkning av stickprovsstorleken (Saunders et al. 2023, s. 295–298). Dock föreligger risken för fel till följd av slump även om den kan anses begränsad till följd av dessa åtgärder. På grund av detta är det viktigt att fortfarande ta hänsyn till att studien relativt populationen är av begränsad storlek, vilket innebär att det finns en risk att urvalet inte representerar populationen även om den är begränsad. Således hade en väsentligt utökad stickprovsstorlek kunnat resultera i ett annat utfall och signifikanta samband till ytterligare variabler i regressionsmodellen.

4.7.1.4. Proxyvariabel

Som tidigare beskrivet användes en proxyvariabel för begreppet EM i syfte att kunna mäta samband med fenomenet i en kvantitativ studie. Detta medför inneboende risker för de statistiska modellerna som används i studien och har delvis diskuterats i tidigare avsnitt. Eftersom proxyvariabeln är en produkt av uträkningar och residualer från en regression medför variabeln risker för bearbetning av data (Saunders et al. 2023, s. 588–589). Denna risk förs sedan vidare till en risk i den statistiska modellen vid mätning av sambanden mellan de oberoende och den beroende variabeln (ibid.). För att minimera dessa risker har det genomförts känslighetsanalyser för att säkerställa modellens integritet. Två alternativa beräkningsmodeller för proxyvariabeln har tillämpats i separata regressioner i syfte att testa om det föreligger en väsentlig skillnad mellan modellerna.

4.7.1.5. Bortfall

När urvalet bestämdes uppstod ett bortfall till följd av avsaknad data i årsredovisningar. Detta medförde en risk för att urvalet blev mindre representativt. Dechow et al. (1995) utvecklade den modifierade Jones-modellen och de visar att ett bortfall på 20% är förväntat vid denna typ av studie, men att det kan hanteras med upprepade urval fram till att önskad stickprovsstorlek är uppnådd. Detta medför dock en risk för att forskarens egna involverande i urvalet introduceras till studien (Bryman & Bell 2017, s.186). Denna alternativa metod påverkar således studiens kvalitet ur andra aspekter. Därmed användes inte en sådan urvalsmetod i denna studie.

4.7.1.6. *Datainsamling*

En del av den data som sammanställts har hämtats direkt från årsredovisningar. Detta introducerar en risk för forskarens egna involverande i insamlingen av data (Saunders et al. 2023, s. 588–589). Detta innebär att det finns en risk för felaktiga observationer i data för tillämpat regelverk, anlita revisor och kassaflöde. Som tidigare nämnts har resterande data hämtats från databasen Retriever Business, vilket inte innebär någon vidare inblandning i datainsamlingen för forskaren. Däremot introducerar denna insamlingsmetod en risk för felaktiga data i databasen (ibid.). Dessa risker har kollektivt hanterats genom stickprov av data i insamlingsprocessen som sedan har jämförts med respektive årsredovisning. Detta har vidare hanterats genom tydliga genomgångar och gemensamma insamlingar av data innan arbetet delats upp inom teamet. Simultant utformades nyckelord som minskade risken för att hämta felaktig eller missvisande data. Således har risken minimerats och det har säkerställts att korrekt data samlats in (ibid.).

4.7.1.7. *Sekundärdata*

Som tidigare nämnts hämtades nödvändiga data för studien från årsredovisningar och databasen Retriever Business. Användningen av sekundärdata medför en ökad replikerbarhet, men introducerar en inneboende risk för att källor som en årsredovisning är felaktigt upprättad. Detta är naturligt hanterat genom att större företag har revisionsplikt enligt revisionslag. Alla företag som uppfyllt minst två av följande villkor minst två år i rad har revisionsplikt enligt Revisionslag (1999:1079):

1. Medelantal anställda överstiger 3.
2. Balansomslutning överstiger 1,5 MKR.
3. Nettoomsättning överstiger 3 MKR.

Således är inhämtade data från större onoterade företag sannerligen granskade av en revisor. Det föreligger däremot en risk att granskningen är felaktigt genomförd, men detta var en oundviklig risk för inhämtade sekundärdata i studien. Vid inhämtningen av data har det antagits att det inte föreligger väsentliga fel i årsredovisningarna eftersom ingen av revisionsberättelserna innehöll ett uttalande om annat. Dessutom var samtliga årsredovisningar underskrivna av ansvarig revisor.

4.7.2. Källkritik

En del av den metodologiska processen för studien har varit att hämta stora mängder information från tidigare forskning och redovisningslitteratur. Eftersom denna kunskap kommer från andra källor än egna observationer introduceras en risk för att inhämtad data, modeller och information i tidigare forskning är felaktig (Thurén & Werner 2019). Detta har hanterats genom en modell för fyra källkritiska kriterier. Det första kriteriet, äkthetskriteriet används för att bedöma om en källa presenterar riktig information (ibid.). För att kontrollera detta har källor som använts till grund för den teoretiska referensramen filtrerats i databaser efter artiklar med benämningen ”peer reviewed”. Detta innebär att artiklarna som refereras i denna uppsats är granskade av andra oberoende forskare. Tendenskriteriet är det andra kriteriet och det används för att bedöma om det finns underliggande värderingar eller budskap i textens innehåll (ibid.). För att uppnå kriteriet har innehållet i de refererade källorna granskats efter bästa förmåga i syfte att endast inkludera referenser till källor med objektiva ståndpunkter. Det tredje kriteriet är tidskriteriet och det används för att bedöma om källan är aktuell i tid (ibid.). I en del fall har denna uppsats refererat till äldre källor eftersom det är primärkällor för etablerade teorier för redovisningsforskning. Detta har gjorts för att det lätt uppstår tolkning av teorier i flera led med tiden. Dessa källor har sedan kompletterats med aktuell forskning som gett bidrag till teorin. Det har även använts referenser till äldre källor vid utformning av vissa modeller för att åskådliggöra att det skett förändringar av de använda modellerna men att stora delar av modellerna är beprövade och kvarstår sedan långt bak i tiden. Vidare har framför allt de studier som genomförts under det senaste decenniet använts för att säkerställa att det teoretiska ramverket består av aktuell teori och tidigare forskning. Det sista kriteriet är beroende kriteriet och bedöms utifrån de tolkningar som källor ger upphov till i flera steg (ibid.). Som tidigare nämnts har detta hanterats genom kedjesökning till teori och tidigare forskning för att säkerställa att nya tolkningar inte introducerar nya förklaringar utan belägg.

5. Resultat

I följande kapitel prövas studiens hypoteser genom regressionsmodellen. Utifrån resultatet av regressionsanalysen bedöms signifikansnivån av sambandet mellan respektive oberoende variabel och earnings management. Detta leder till att hypoteserna behålls, alternativt förkastas. Kapitlet börjar med beskrivande statistik för studiens variabler. Sedan presenteras resultat från hypotesprövningen i en regressionsanalys. Avslutningsvis sammanställs resultat från Pearsons korrelationstest, VIF-test och känslighetsanalys.

5.1. Beskrivande statistik

I *Tabell 8* presenteras beskrivande statistik för samtliga variabler som ingår i regressionsmodellen. Resultatet kan användas för att analysera vilka av variablerna som har ett samband till EM. I tabellen ingår värden för antal observationer, medelvärde, standardavvikelse, minimumvärde, maximumvärde, p-värde och signifikans.

Variabel	N	Medel	SD	Minimum	Maximum	p-värde	Signifikans
DISC _{ACC}	410	0,1048	0,1154	0,0001	0,7030	0,0112	*
REGELVERK	410	0,0561	0,2304	0	1	0,0224	*
BIG4	410	0,7122	0,4533	0	1	0,0440	*
BONUS	410	0,1927	0,3949	0	1	0,0383	*
STORLEK	410	12,6810	1,7102	10,2394	18,3763	0,0166	*
ROE	410	0,2891	0,8633	-4,6780	6,1190	0,0272	*
SKULD	410	0,6923	0,1985	0,0602	0,9980	0,0193	*
OPCF	410	0,0801	0,1984	-0,8592	0,8085	0,0193	*
FOU	410	0,0112	0,0483	0	0,4251	0,0047	*
TILLVÄXT	410	0,1598	0,6083	-0,7747	10,4247	0,0491	*
GOODWILL	410	0,0270	0,0106	0	0,0868	0,0010	*

Tabell 8. Beskrivande statistik för variabler i regressionsmodellen.

Not: Tabellen visar beskrivande statistik för samtliga variabler i regressionsmodellen för att analysera sambandet mellan tillämpat K-regelverk och earnings management. Tabellen visar standardavvikelse,

minimumvärde, maximumvärde, p-värde och signifikans för 410 observerade räkenskapsår. () indikerar en signifikansnivå på högst 0,05.*

Tabell 8 visar att det genomsnittliga värdet på $DISC_{ACC}$ för alla observationer är 0,1048. Detta innebär att de observerade företagsåren har periodiserade poster som uppgår till ett medelvärde på 10,48% av det genomsnittliga företagsårets totala tillgångar. Dessa periodiseringar kan presumeras vara oberoende av respektive räkenskapsårs kassaflöde och avspeglar inte de facto inträffade transaktioner för de observerade perioderna. Genomsnittet för tillämpat K4-regelverk var 0,0561, vilket innebär att K4-regelverket tillämpades under 5,61% av de observerade företagsåren. Eftersom observationerna gjordes över en femårsperiod och antalet tillämpade K4-regelverk ökade med tiden representerar de senare observationerna under perioden en större andel av tillämpade K4-regelverk. Medelvärdet för variabeln BIG4 var 0,7122. Detta innebär att det under 71,22% av de observerade räkenskapsåren var en av de fyra stora revisionsbyråerna som granskade respektive årsredovisning. Vidare framgår det av tabellen att variabeln BONUS visar ett medelvärde på 0,1927. Detta innebär att det delades ut resultatbaserad bonus till företagsledningen under 19,27% av de observerade räkenskapsåren. Det framgår även att den genomsnittliga företagsstorleken var 12,6810 och att den genomsnittliga kapitalstrukturen bestod av 69,23% skulder. Detta innebär att de totala tillgångarna i genomsnitt var 321 579 tkr, de genomsnittliga skulderna var 222 629 tkr och det genomsnittliga egna kapitalet var 98 950 tkr. Storleken av kassaflödet från den löpande verksamheten var i genomsnitt +8% relativt de totala tillgångarna och den genomsnittliga avkastningen på eget kapital var +28,91%. Detta innebär att den genomsnittliga lönsamheten för de observerade räkenskapsåren var positiv. Tabellen visar även att den genomsnittliga omsättningstillväxten var 15,98% och att de totala tillgångarna i genomsnitt utgjordes av 2,7% goodwill och 1,12% balanserade forsknings- och utvecklingsutgifter.

5.2. Regressionsanalys

Som tidigare nämnts har en regressionsmodell utformats för att uppnå syftet med studien och besvara frågeställningen. I *Tabell 9* presenteras utfallet av regressionsmodellen. Tabellen visar sambandet mellan de oberoende variablerna som ingår i regressionsmodellen och den beroende variabeln $DISC_{ACC}$, samt om det sambandet är signifikant.

Regressionen visar ett värde för justerad R-kvadrat på 0,5388, vilket innebär att regressionsmodellens oberoende variabler förklarar 53,88% av utfallet i den beroende variabeln (Saunders et al. 2023, s. 632–633).

<i>Variabel</i>	<i>Koefficienter</i>	<i>t-kvot</i>	<i>p-värde</i>	<i>Signifikans</i>
Konstant	0,2637	4,7818	0,0000	**
REGELVERK	-0,0453	-2,7872	0,0056	**
BIG4	-0,0335	-2,4303	0,0155	*
BONUS	-0,0220	-1,4454	0,1491	-
STORLEK	0,0062	3,7779	0,0002	**
ROE	-0,0002	-0,0983	0,9218	-
SKULD	0,0753	2,8937	0,0040	**
OPCF	0,0175	0,5921	0,5541	-
FOU	0,1022	2,6774	0,0172	*
TILLVÄXT	0,0149	1,5803	0,1148	-
GOODWILL	0,6750	2,4841	0,0253	*
Justerad R-kvadrat	0,538819568			
Observationer	410			

Tabell 9. Multipel regression för den beroende variabeln $DISC_{ACC}$ och de oberoende variablerna.

Not: Tabellen visar utfallet av en multipel regression för den beroende variabeln $DISC_{ACC}$ och de oberoende variablerna $REGELVERK$, $BIG4$, $BONUS$, $STORLEK$, ROE , $SKULD$, $OPCF$, FOU , $TILLVÄXT$ och $GOODWILL$. Urvalet bestod av 410 observationer. (-) indikerar ett samband utan signifikans. () indikerar signifikansnivå på 0,05. (**) indikerar signifikansnivå på 0,01.*

Att ett samband är signifikant innebär i detta fall att ett samband kan statistiskt säkerställas med olika felmarginaler beroende på signifikansnivå. En signifikansnivå på högst 0,05 innebär att ett samband kan statistiskt säkerställas. Det betyder att en hypotes som förkastas på 0,05-signifikansnivå har högst 5% sannolikhet att ha förkastats felaktigt på grund av slump (Lind et

al. 2020, s. 317). Variabeln REGELVERK påvisar ett negativt samband med DISC_{ACC}. P-värdet för sambandet är 0,006, vilket indikerar en signifikansnivå på 0,01. Detta innebär att det enligt utfallet föreligger ett negativt samband mellan variablerna och att en förkastad hypotes till följd av detta har 1% sannolikhet att förkastas felaktigt på grund av slump (Saunders et al. 2023, s. 632–634).

Även variabeln BIG4 visar ett negativt samband med den beroende variabeln. P-värdet för sambandet är 0,016, vilket inte är tillräckligt för en signifikansnivå på 0,01 men ligger innanför gränsvärdet för en signifikansnivå på 0,05. Tabellen visar att variabeln BONUS har ett negativt samband med DISC_{ACC}, men p-värdet på 0,149 leder till att sambandet inte är statistiskt säkerställt. Däremot visas ett signifikant samband för variabeln STORLEK. Sambandet med DISC_{ACC} är positivt och kan utläsas med ett p-värde på 0,002, vilket innebär en signifikansnivå på 0,01. Även variabeln SKULD påvisar ett positivt signifikant samband med DISC_{ACC}. SKULD visar ett p-värde på 0,004 och sambandet har därmed en signifikansnivå på 0,01. Variabeln ROE påvisar ett negativt samband med DISC_{ACC} men det kan inte fastställas någon signifikans i observationen då sambandet uppvisar ett p-värde på 0,922. För variablerna OPCF och TILLVÄXT utläses ett positivt samband med DISC_{ACC}, men sambandet för båda variablerna saknar signifikans eftersom p-värdena uppgick till 0,554 för variabeln OPCF och 0,115 för variabeln TILLVÄXT. Vidare observerades ett signifikant positivt samband med den beroende variabeln för både FOU och GOODWILL. Dessa samband visar en signifikansnivå på 0,05 med p-värden på 0,017 respektive 0,025.

5.3. Test för multikollinearitet

Multikollinearitet innebär att de oberoende variablerna i regressionsmodellen är linjärt beroende av varandra (Lind et al. 2020, s. 506–508). För att säkerställa att regressionsmodellen inte innehåller en sådan svaghet genomfördes Pearsons korrelationstest och ett VIF-test. Acceptabla r- och VIF-värden indikerar att variablerna inte visar tecken på multikollinearitet (ibid.).

5.3.1. Pearson korrelationsmatrix

Tabell 10 visar utfallet av Pearsons korrelationsmatrix för de oberoende variablerna i regressionsmodellen. Riktvärdet för att uppnå en acceptabel nivå av korrelation är att r-värdet inte överstiger 0,7 och inte understiger -0,7 (Saunders et al. 2023, s. 632–633). Det högsta r-värdet som noteras i tabellen är för sambandet mellan GOODWILL och STORLEK, vilket noteras till ett r-värde på 0,3633. Således visar utfallet från Pearsons korrelationsmatrix att det föreligger en acceptabel nivå av multikollinearitet mellan regressionsmodellens oberoende variabler. För att styrka detta resultat utfördes även ett VIF-test som presenteras i *Tabell 11*.

Variabel	REGELVERK	BIG4	BONUS	STORLEK	ROE	SKULD	OPCF	FOU	TILLVÄXT	GOODWILL
REGELVERK	1	0.1550	0.0959	0.2639	-0.0157	0.0432	0.0008	0.0569	0.1548	0.3341
BIG4	0.1550	1	0.1876	0.3420	0.0087	0.0618	-0.0460	0.1313	0.0103	0.1529
BONUS	0.0959	0.1876	1	0.2601	0.1332	0.1797	0.0823	0.0041	0.0637	0.0326
STORLEK	0.2639	0.3420	0.2601	1	-0.0289	-0.0542	-0.0090	-0.0678	0.0890	0.3633
ROE	-0.0157	0.0087	0.1332	-0.0289	1	0.0113	0.1588	-0.0226	-0.0766	-0.0766
SKULD	0.0432	0.0618	0.1797	-0.0542	0.0113	1	-0.0183	-0.0021	0.0148	0.2051
OPCF	0.0008	-0.0460	0.0823	-0.0090	0.1588	-0.0183	1	0.0372	0.0484	0.0407
FOU	0.0569	0.1313	0.0041	-0.0678	-0.0226	-0.0021	0.0372	1	-0.0041	-0.0070
TILLVÄXT	0.1548	0.0103	0.0637	0.0890	-0.0213	0.0148	0.0484	-0.0041	1	-0.0219
GOODWILL	0.3341	0.1529	0.0326	0.3633	-0.0766	0.2051	0.0407	-0.0070	-0.0219	1

Tabell 10. Pearsons korrelationsmatrix för de oberoende variablerna i regressionsmodellen.

Not: Tabellen visar Pearsons korrelationsmatrix för de oberoende variablerna i regressionsmodellen.

Högsta korrelationen mellan någon av de oberoende variabler noteras till 0,3633.

5.3.2. VIF-test

VIF är en förkortning för ”variance inflation factor” och beräknas enligt *Ekvation 9* (Saunders et al. 2023, s. 632–633). Ett acceptabelt VIF-värde överstiger inte värdet tre, vilket konsekvent innebär att R-kvadrat inte får överstiga två tredjedelar (ibid.).

$$VIF = \frac{1}{1 - R^2}$$

Ekvation 9. Uträkning för VIF (variance inflation factor).

Det högsta VIF-värdet som utläses från *Tabell 11* är 1,347 och det högsta värdet för R-kvadrat är 0,310. VIF-testet av studiens oberoende variabler i *Tabell 11* visar således att det föreligger en acceptabel nivå av multikollinearitet mellan de oberoende variablerna.

<i>Variabel</i>	<i>R-kvadrat</i>	<i>VIF</i>
REGELVERK	0,144	1,169
BIG4	0,160	1,191
BONUS	0,152	1,179
STORLEK	0,310	1,448
ROE	0,050	1,052
SKULD	0,114	1,129
OPCF	0,189	1,234
FOU	0,250	1,333
TILLVÄXT	0,102	1,114
GOODWILL	0,258	1,347

Tabell 11. VIF-test för de oberoende variablerna.

Not: VIF under 3 och R-kvadrat under 2/3 indikerar acceptabel nivå av multikollinearitet. Varje R-kvadrat beräknas genom regression av respektive oberoende variabel som beroende variabel.

5.4. Känslighetsanalys

För att säkerställa ingriteten av regressionsmodellen utfördes en känslighetsanalys genom att ersätta den ursprungliga beroende variabeln med alternativa proxyvariabler. Dessa proxyvariabler härstammar från andra versioner av den modifierade Jones-modellen.

5.4.1. Multipel regression med alternativ proxyvariabel (ABS)

I *Tabell 12* presenteras utfallet av ett hypotestest med absoluta värden av $DISC_{ACC}$. Med hänvisning till *Tabell 8* för beskrivande statistik kan det utläsas att samtliga värden för $DISC_{ACC}$ var positiva. Således var utfallet av detta hypotestest likställt med resultatet av det ursprungliga hypotestestet.

<i>Variabel</i>	<i>Koefficienter</i>	<i>t-kvot</i>	<i>p-värde</i>	<i>Signifikans</i>
REGELVERK	-0,045	-2,787	0,006	**
BIG4	-0,034	-2,430	0,016	*
BONUS	-0,022	-1,445	0,149	-
STORLEK	0,006	3,778	0,000	**
ROE	0,000	-0,098	0,922	-
SKULD	0,075	2,894	0,004	**
OPCF	0,017	0,592	0,554	-
FOU	0,102	2,677	0,017	*
TILLVÄXT	0,015	1,580	0,115	-
GOODWILL	0,675	2,484	0,025	*

Tabell 12. Multipel regression med alternativ proxyvariabel (ABS).

Not: Tabellen visar resultatet från ett upprepat hypotestest med absoluta värden för $DISC_{ACC}$ som beroende variabel. Ingen skillnad observerades mot den ursprungligt tillämpade modellen eftersom samtliga residualer för $DISC_{ACC}$ var positiva. (-) indikerar ett samband utan signifikans. () indikerar signifikansnivå på 0,05. (**) indikerar signifikansnivå på 0,01.*

5.4.2. Multipel regression med alternativ proxyvariabel (ROA)

I *Tabell 13* redovisas resultatet av ett upprepat hypotestest med en ytterligare alternativ proxyvariabel. Vid beräkning av denna variabel användes en modifierad version av Jones-modellen som adderat avkastning på totalt kapital (ROA) som en oberoende variabel för $DISC_{ACC}$.

<i>Variabel</i>	<i>Koefficienter</i>	<i>t-kvot</i>	<i>p-värde</i>	<i>Signifikans</i>
REGELVERK	-0,375	-2,770	0,006	**
BIG4	-0,017	-1,471	0,160	-
BONUS	0,041	2,116	0,035	*
STORLEK	0,006	2,637	0,009	**
ROE	-0,001	-0,424	0,672	-
SKULD	-0,073	-2,202	0,028	*
OPCF	0,024	0,107	0,915	-
FOU	0,164	1,733	0,084	-
TILLVÄXT	0,001	1,065	0,287	-
GOODWILL	0,735	2,106	0,036	*

Tabell 13. Multipel regression med alternativ proxyvariabel (ROA).

Not: Tabellen visar utfallet från en multipel regression med $DISC_{ACC}$ som beroende variabel beräknad enligt den modifierade Jones modellen med ROA adderad som oberoende variabel för "total accruals". (-) indikerar ett samband utan signifikans. () indikerar signifikansnivå på 0,05. (**) indikerar signifikansnivå på 0,01.*

Det upprepade hypotestestet visade inte på signifikans i samma variabler som det ursprungliga hypotestestet. I tabellen utläses ett signifikant samband mellan BONUS och $DISC_{ACC}$ som inte uppnåddes i det tidigare testet. Vidare resulterar det upprepade testet i att signifikansen för variablerna FOU och BIG4 inte återfinns. Utöver dessa skillnader mellan modellerna bibehåller den alternativa proxyvariabeln signifikanta samband till variablerna REGELVERK, STORLEK, SKULD och GOODWILL. Detta innebär att det föreligger en viss känslighet för hur proxyvariabeln är beräknad.

6. Diskussion

I detta kapitel analyseras och diskuteras empiriska resultat från den genomförda studien utifrån Positive Accounting Theory, Agentteori, Institutionell teori och tidigare forskning. Vidare genomförs diskussionen och analysen i syfte att utreda sambandet mellan tillämpat k-regelverk och företagsledningens opportunistiska incitament att använda sig av earnings management.

Syftet med denna studie var att utreda huruvida företagsledningars möjligheter till EM avgör valet av tillämpat K-regelverk. Tidigare forskning som analyserat liknande samband har genomförts i andra länder eller utifrån den obligatoriska tillämpningen av redovisningsregelverk (Bansal 2023; Cadot et al. 2021; Chen et al. 2010; Ipingo & Parbonetti 2017; Tohara 2024). De empiriska resultaten och slutsatserna från dessa studier visar gemensamt att det föreligger ett samband mellan det tillämpade regelverket och ledningens incitament för EM (ibid.). Dock framgår det att det råder skiljaktiga meningar kring huruvida en utökad tillämpning av IFRS-standarder har ett positivt eller negativt samband med ledningens incitament för EM (ibid.). Det finns emellertid en begränsad mängd tillgänglig information om vad som de facto påverkar detta samband även om flera variabler kan antas ha ett betydande inflytande. För de förklaringar som hittills presenterats finns en kunskapslucka för huruvida de relativa skillnaderna mellan nationella redovisningsregelverk och en omställning till ett regelverk närmare full tillämpning av IFRS påverkar sambandet (ibid.). Utöver detta saknas tidigare studier av svenska regelverk och företag för liknande samband. För att bidra med mer kunskap om detta analyseras sambandet mellan K-regelverken och EM.

För studien gällde svenska lagar och regler, vilket frivilligt tillåter större onoterade företag att välja redovisning enligt K4-regelverket. Eftersom det finns ett frivilligt val av regelverk finns även incitament för svenska företag att välja K4- eller K3-regelverket över det alternativa regelverket relativt andra länder där IFRS tillämpas obligatoriskt (Ipingo & Parbonetti 2017; Tohara 2024). Dessutom innebär en övergång till K4-regelverket en gradvis övergång från regelbaserad till principbaserad redovisning och specifika förändringar i redovisningsmetod. Det medför ytterligare möjligheter för ledningen att göra egna redovisningsbedömningar (Ipingo & Parbonetti 2017; Tohara 2024). Baserat på dessa antaganden predicerades att sambandet

mellan K4-regelverket och EM var positivt genom H1. Vidare utvecklades H2 för att analysera om svenska större onoterade företags möjligheter till EM visar samband med EM i enlighet med tidigare forskning.

Variabel	Beskrivning	Predicerat samband	Observerat samband	Signifikans	Hypotes
REGELVERK	K-regelverk	+	-	**	H1
BIG4	Big four revisor	-	-	*	H2E
BONUS	Resultatbaserad bonus	+	-	-	H2F
STORLEK	Företagsstorlek	+	+	**	H2A
ROE	Avkastning på eget kapital	-	-	-	H2B
SKULD	Skuldsättning	+	+	**	H2D
OPCF	Kassaflöde från löpande verksamhet	-	+	-	H2B
FOU	Forsknings- och utvecklingsutgifter	+	+	*	H2G
GOODWILL	Goodwill	+	+	*	H2H
TILLVÄXT	Tillväxt	+	+	-	H2C

Tabell 14. Predicerat samt observerat samband mellan den beroende och de oberoende variablerna.

Not: (-) indikerar ett samband utan signifikans. (*) indikerar signifikansnivå på 0,05. (**) indikerar signifikansnivå på 0,01.

Studiens empiriska resultat visar att det observerade sambandet för tre av variablerna i regressionsmodellen avviker från det samband som kan prediceras utifrån tidigare forskning och teori om EM. Ett av dessa samband konstateras vara signifikant. För de övriga sex variablerna observerades samband i linje med tidigare forskning, varav fem av sambanden var signifikanta. Vidare delas diskussionen in i två avsnitt där resultatet för testvariabeln REGELVERK diskuteras separerat från studiens företagsspecifika kontrollvariabler.

6.1. Regelverk

Resultatet av denna studie visade på att det föreligger ett signifikant negativt samband mellan EM och variabeln REGELVERK. Detta indikerar att K4-regelverket har ett negativt samband med EM och att H1 förkastas med 1% - signifikansnivå. Watts och Zimmerman (1978) visar att redovisningsval är beroende av företagsledningens opportunistiska intressen. Således visar resultatet i enlighet med PAT att det finns större opportunistiska incitament för ledningen att göra val av redovisningsmetod enligt K3-regelverket än enligt K4-regelverket (Watts & Zimmerman 1990). Det antyder att övergången till ett regelverk som i högre grad tillämpar IFRS och principbaserad redovisningsmetodik i detta fall inte väsentligt ökar incitamenten för EM (Cadot et al. 2021; Chen et al. 2010). I stället påvisas ett signifikant samband mellan K3-regelverket och EM. Detta indikerar att det finns ett starkare incitament för de studerade företagen att på grund av det frivilliga valet fortsatt redovisa enligt K3-regelverkets principer (ibid.). Detta skiljer sig från den tidigare forskning som visar att en övergång till ett mer principbaserat regelverk innebär större möjligheter och val att redovisa enligt företagsledningens opportunistiska incitament (Ipino & Parbonetti 2017; Tohara 2024).

En potentiell förklaring till det negativa sambandet är den relativa skillnaden mellan det mer regelbaserade regelverket och det mer principbaserade alternativet, i detta fall K3- relativt K4-regelverket. I linje med tidigare forskning antas att det i länder där en förändring i tillämpat regelverk innebär relativt större möjligheter för ledningen att påverka redovisade resultat, även leder till att incitamenten för EM förändras i större utsträckning (Bansal 2023; Cadot et al. 2021; Chen et al. 2010; Ipino & Parbonetti 2017; Tohara 2024). Kopplat till studiens empiriska resultat innebär detta att skillnaderna mellan K3- och K4-regelverket är relativt mindre i jämförelse med skillnader mellan andra nationella regelverk och IFRS. Därav finns inte ett större incitament för svenska större onoterade företag att välja att redovisa enligt K4- i stället för K3-regelverket (ibid.). Förklaringen kan vidare förstärkas av den institutionella teorins antaganden om isomorfism och påverkan av nationella och kulturella faktorer (DiMaggio & Powell 1983; Gray et al. 2015; Leuz et al. 2003). Detta resonemang bygger på att det påvisade sambandet är beroende av den nationella tillämpningen av K-regelverken och att tillämpning av K3-regelverket är det mest förekommande i den svenska miljön (ibid.). Detta skulle innebära att den institutionella normen är att företag tillämpar K3- över K4-regelverket och att organisationer därför reagerar genom isomorfism i sitt val av redovisningsmetod till K3-

regelverket och EM (ibid.). Dessutom väljer företag en redovisningsmetod enligt K4-regelverket på grund av institutionella påtryckningar och inte incitament för EM (ibid.).

6.2. Företagsspecifika kontrollvariabler

Vidare observerades varierande resultat för sambanden mellan studiens företagsspecifika kontrollvariabler och EM. Variablerna BIG4, STORLEK, SKULD, FOU och GOODWILL uppvisar signifikanta samband med DISC_{ACC}, vilket tyder på att dessa faktorer spelar en betydande roll i de studerade företagens redovisningsval kopplat till EM. De observerade sambanden för dessa variabler ligger även i linje med resultat från tidigare forskning (Anagnostopoulou & Tsekrekos 2017; Awuye & Aubert 2022; Beatty & Weber 2006; Dechow et al. 2012; Francis & Wang 2008; Ntokozi et al. 2022; Stenheim & Madsen 2016; Tohara 2024).

BIG4, som indikerar utförd revision av en av de fyra stora revisionsbyråerna, visade ett negativt samband med EM. Detta överensstämmer med tidigare forskning som visar att större revisionsbyråer tenderar att upprätthålla högre revisionskvalitet och minska möjligheterna för EM (Francis & Wang 2008; Isaac 2022; Ntokozi et al. 2022).

STORLEK och SKULD uppvisade positiva samband med DISC_{ACC}, vilket tyder på att större företag och företag med högre skuldsättning är mer benägna att engagera sig i EM. Detta kan bero på att större företag och företag med högre skuldsättning står inför större tryck att visa stabila och positiva finansiella resultat för att attrahera investerare och uppfylla skuldförpliktelser (Anagnostopoulou & Tsekrekos 2017; Awuye & Aubert 2022; Dechow et al. 2012; Francis & Wang 2008).

FOU och GOODWILL visade också positiva samband med DISC_{ACC}, vilket antyder att företag med högre utgifter för forskning och utveckling samt högre nivåer av redovisad goodwill är mer benägna att använda EM. Detta kan bero på att dessa företag har större möjligheter och incitament att manipulera redovisningsresultaten för att spegla framgångsrika investeringar i immateriella tillgångar (Beatty & Weber 2006; Stenheim & Madsen 2016; Tohara 2024). På grund av att det visas positiva samband mellan EM, GOODWILL och FOU kan det antas att skillnader mellan regelverken som avser dessa tillgångar skulle kunna ha ett samband med EM

(Tohara 2024). Detta eftersom skillnaderna ökar eller minskar möjligheterna för ledningen att göra egna bedömningar i redovisningen (ibid.).

De övriga fyra kontrollvariablerna, BONUS, ROE, OPCF och TILLVÄXT visade inga signifikanta samband med DISC_{ACC}, vilket tyder på att dessa faktorer inte har ett samband med företagens användning av EM i detta sammanhang. Detta kan bero på att bonusbaserade incitament och andra finansiella prestationsmått inte alltid visar på ett direkt samband till val av redovisningsmetod och EM (Healy 1985; Holthausen et al. 1995; Guidry et al. 1999). Det skulle även kunna bero på att effekterna är mer komplexa och påverkas av andra faktorer som inte har eller kan fångas i denna studie (Jones 1991; Dechow et al. 1995; Dechow et al. 2012).

Sammanfattningsvis visar resultatet att majoriteten (fem av nio) av kontrollvariablerna har ett signifikant samband med EM i linje med tidigare forskning. Detta innebär att H2 behålls, vilket vidare stärker utfallet av att H1 förkastas. Anledningen till att utfallet förstärks är att sambandet för H1 visades när företagen även hade andra möjligheter till EM. Dessa möjligheter visar ett signifikant samband med resultatmanipulering genom att H2 behålls (Tohara 2024).

7. Slutsats

Detta kapitel inleds med en återkoppling till studiens problemformulering avseende tillämpat k-regelverk och earnings management. Därefter redovisas de slutsatser som kan fattas utifrån studiens resultat. Avslutningsvis får läsaren ta del av studiens kunskapsbidrag och förslag till framtida forskning.

Som tidigare nämndes i diskussionen var studiens syfte att utreda huruvida företagsledningars möjligheter till EM avgör valet av tillämpat K-regelverk. Baserat på syftet utformades en studie för att analysera om det går att förklara det frivilliga valet av K4-regelverket utifrån ett EM-perspektiv. Studien avsåg att analysera problemformuleringen:

Finns det ett samband mellan earnings management och större onoterade företags tillämpade K-regelverk?

På grund av att samtliga länder som tillämpar IFRS i någon utsträckning påverkas av varierande nationella faktorer är det viktigt för företag utanför Sverige att ta dessa i beaktan vid tillämpning av studiens resultat (Gray et al. 2015; Tohara 2024). Detta eftersom resultaten hade kunnat se annorlunda ut om metoden tillämpades i ett annat land. Däremot har felmarginalen för slump till följd av studiens metod begränsats så att slutsatserna är generaliserbara för populationen. Det vill säga slutsatserna är generaliserbara för svenska onoterade större företag. Detta kunde åstadkommas genom att bland annat genomföra en pilotstudie, beräkning av stickprovsstorlek, korrelationsanalyser, känslighetsanalyser och regressionsanalys med signifikanta resultat.

Resultatet från studien visar ett negativt signifikant samband som leder till att H1 förkastas med 1% - signifikansnivå. Vidare behålls hypoteserna H2E, H2G och H2H med en signifikansnivå på 5%, samt H2A och H2D med en signifikansnivå på 1%. Detta stärker förkastningen av H1 genom att H2 behålls eftersom det påvisas signifikanta samband mellan EM och majoriteten av studiens kontrollvariabler.

Baserat på studiens resultat kan det således konstateras att det föreligger ett statistiskt säkerställt negativt samband mellan tillämpning av K4-regelverket och EM för svenska större onoterade företag. Detta innebär att införandet av mer principbaserade redovisningsstandarder baserade på IFRS statistiskt säkerställs till att inte bidra till ökad EM. Mer specifikt stärker studiens resultat antagandet att relativt mindre skillnader mellan regelverken, vid övergång från ett redovisningsregelverk till ett annat mer principbaserat regelverk, resulterar i relativt mindre incitament för EM.

Sammantaget bidrar denna studie till en bättre förståelse av hur K-regelverk och företagsspecifika faktorer påverkar EM i svenska större onoterade företag. Tillika Gray et al. (2015) och Leuz et al. (2003), understryker resultaten vikten av att förstå den nationella kontexten och de specifika regelverken när redovisningsbeteenden och ledningens incitament analyseras. Studien bidrar även med nya resultat för svenska nationella redovisningsregelverk kopplat till implementering av IFRS och EM som tidigare inte presenterats. Till skillnad från Tohara (2024), samt Ipino och Parbonetti (2017), konstaterar denna studie att en övergång till ett mer principbaserat regelverk inte medför ett positivt samband med EM.

Dessa resultat kan framför allt vara av intresse för andra forskare på området, staten, samt nationella och internationella normgivare vid fortsatt utveckling av redovisningsstandarder. Vidare bidrar studien med värdefulla insikter för företag som överväger övergången till mer principbaserade redovisningsstandarder. Resultaten indikerar att en övergång till K4-regelverket inte nödvändigtvis ökar incitamenten för EM, vilket kan vara relevant för beslutsfattare som överväger ett regelverk närmare full tillämpning av IFRS.

7.1. Framtida forskning

Eftersom den genomförda studien visar att det föreligger ett negativt samband mellan K4-regelverket och EM öppnar resultatet upp för nya frågor om liknande samband. Vi som författare av denna uppsats anser att det finns möjlighet till ytterligare kunskap om samband mellan EM och de olika redovisningsstandarder som tillämpas av svenska företag. Av den anledningen presenteras nedan förslag till framtida forskning inom ämnet.

För att skapa och bidra med mer kunskap om sambandet mellan övergången till IFRS och EM hade även en komparativ studie kunnat genomföras. Detta i syfte att jämföra de nationella faktorer som påverkar sambandet mellan tillämpat redovisningsregelverk och EM. Sambandet hade även kunnat prövas med en longitudinell metod som vi vid tillfället för denna studie saknade resurserna för. Detta hade kunnat bidra till kunskap om den långsiktiga effekten av adoptering av IFRS-standarder på nationell nivå.

Avslutningsvis är det i intresset för framtida forskning att det utförs studier som analyserar liknande samband för svenska företag redan vid övergången från K2- till K3-regelverket. Anledningen till detta är att K3-regelverket är en redovisningsstandard som ligger närmare IFRS i och med IFRS for SMEs. Därför anser vi att det skulle vara i intresse för utvecklingen av framtida teori att analysera om företag i större utsträckning använder EM efter övergången från K2- till K3-regelverket i jämförelse med resultatet från denna studie.

Källförteckning

Anagnostopoulou, S.C. & Tsekrekos, A.E. (2017). The effect of financial leverage on real and accrual-based earnings management. *Accounting and business research*, 47(2), s. 191–236.
doi:10.1080/00014788.2016.1204217

Awuye, I.S. & Aubert, F. (2022). The impact of leverage on earnings management and the trade-off between discretionary accruals and real earnings management. *Journal of Accounting and Taxation*, 14(1), s. 89-101.

Bansal, M. (2023). Earnings management: a three-decade analysis and future prospects. *Journal of Accounting Literature*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
doi: 10.1108/JAL-10-2022-0107

Bao, S. R. & Lewellyn, K. B. (2017). Ownership structure and earnings management in emerging markets—An institutionalized agency perspective. *International Business Review*, 26(5), s. 828–838.

Beatty, A. & Weber, J. (2006). Accounting discretion in fair value estimates: an examination of SFAS 142 goodwill impairments. *Journal of Accounting Research*, 44(2), s. 257–288.
doi: 10.1111/j.1475-679X.2006.00200.x

Bokföringsnämnden. (2006). BFNAR 2006:1. Stockholm: Bokföringsnämndens allmänna råd. <https://www.bfn.se/redovisningsregler/allmanna-rad/> [2024-04-01]

Bokföringsnämnden. (2010). BFNAR 2010:1. Stockholm: Bokföringsnämndens allmänna råd. <https://www.bfn.se/redovisningsregler/allmanna-rad/> [2024-04-01]

Bokföringsnämnden. (2012). BFNAR 2012:1. Stockholm: Bokföringsnämndens allmänna råd. <https://www.bfn.se/redovisningsregler/allmanna-rad/> [2024-04-01]

Bokföringsnämnden. (2012). BFNAR 2012:3. Stockholm: Bokföringsnämndens allmänna råd. <https://www.bfn.se/redovisningsregler/allmanna-rad/> [2024-04-01]

Bokföringsnämnden. (2012). BFNAR 2012:4. Stockholm: Bokföringsnämndens allmänna råd. <https://www.bfn.se/redovisningsregler/allmanna-rad/> [2024-04-01]

Bokföringsnämnden. (2016). BFNAR 2016:10. Stockholm: Bokföringsnämndens allmänna råd. <https://www.bfn.se/redovisningsregler/allmanna-rad/> [2024-04-01]

Bryman, A., Bell, E. & Nilsson, B. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 3.uppl. Stockholm: Liber.

Cadot, J., Rezaee, A. & Benaï Chemama, R. (2021). Earnings management and derivatives reporting: evidence from the adoption of IFRS standards in Europe. *Applied Economics*, 53(14), s. 1628–1637. doi:10.1080/00036846.2020.1841085

Chen, H., Tang, Q., Jiang, Y. & Lin, Z. (2010). The role of international financial reporting standards in accounting quality: evidence from the European Union. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 21(3), s. 220-278. doi:10.1111/j.1467-646X.2010.01041.x

Cohen, D. A., Dey, A. & Lys, T. Z. (2008). Real and accrual-based earnings management in the pre-and post-Sarbanes-Oxley periods. *The accounting review*, 83(3), s. 757-787. doi:10.2308/accr.2008.83.3.757.

Dechow, P.M., Sloan, R.G. & Sweeney, A.P. (1995). Detecting earnings management. *The Accounting Review*, 70(2), s. 193–225.

Dechow, P. M., Hutton, A. P., Kim, J. H. & Sloan, R. G. (2012). Detecting earnings management: A new approach. *Journal of accounting research*, 50(2), s. 275–334. doi:10.1111/j.1475-679X.2012.00449.x

Denscombe, M. & Larson, Per. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4.uppl. Lund: Studentlitteratur.

DiMaggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American sociological review*, 48(2), s. 147-160. doi:10.2307/2095101

Dinh, T., Kang, H. & Schultze, W. (2016). Capitalizing Research & Development: signaling or earnings management?. *The European Accounting Review*, 25(2), s. 373–401. doi:10.1080/09638180.2015.1031149

Fama, E. F. & Jensen, M. C. (1983). Agency problems and residual claims. *The journal of law and Economics*, 26(2), s. 327–349.

FAR Online (u.å). *IAS 38 Immateriella tillgångar*. Stockholm: FAR AB.
<https://www.faronline.se/dokument/ifrs/ias/ias0038/> [2024-04-01]

Francis, J.R. & Wang, D. (2008). The joint effect of investor protection and Big 4 audits on earnings quality around the world. *Contemporary Accounting Research*, 25(1), s. 157–191. doi:10.1506/car.25.1.6

Gray, S.J., Kang, T., Lin, Z. & Tang, Q. (2015). Earnings management in Europe post IFRS: do cultural influences persist?. *Management International Review*, 55(6), s. 827–856. doi:10.1007/s11575-015-0254-7

Guidry, F., J. Leone, A. & Rock, S. (1999). Earnings-based bonus plans and earnings management by business-unit managers. *Journal of accounting & economics*, 26(1), s. 113-142. doi:10.1016/S0165-4101(98)00037-8

Healy, P. M. (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of accounting & economics*, 7(1-3), s. 85-107.

Holthausen, R.W., Larcker, D.F. & Sloan, R.G. (1995). Annual bonus schemes and the manipulation of earnings. *Journal of accounting & economics*, 19(1), s. 29-74. doi:10.1016/0165-4101(94)00376-G

IFRS Foundation. (2015). *Preface to International Financial Reporting Standards*. London: International Financial Reporting Standards.

<https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2015/issued/part-a/preface-to-international-financial-reporting-standards-.pdf?bypass=on> [2024-04-01]

Imhanzenobe, J. (2022). Value relevance and changes in accounting standards: A review of the IFRS adoption literature. *Cogent Business & Management*, 9(1).
doi:10.1080/23311975.2022.2039057

Ipino, E. & Parbonetti, A. (2017). Mandatory IFRS adoption: the trade-off between accrual-based and real earnings management. *Accounting and business research*, 47(1), s.91-121.
doi: 10.1080/00014788.2016.1238293.

Isaac, S.A. (2022). The impact of audit quality on earnings management: Evidence from France. *Journal of Accounting and Taxation*, 14(1), s. 52–63. doi:10.5897/JAT2021.0514

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Cost and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), s. 305–360. doi: 10.1016/0304-405X(76)90026-X

Jiraporn, P., Miller, G. A., Yoon, S. S. & Kim, Y. S. (2008). Is earnings management opportunistic or beneficial? An agency theory perspective. *International Review of financial analysis*, 17(3), s. 622–634. doi:10.1016/j.irfa.2006.10.005

Jones, J.J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(2), s. 193–228. doi:10. 2307/ 2491047

Kothari, S. P., Leone, A. J. & Wasley, C. E. (2005). Performance matched discretionary accrual measures. *Journal of accounting and economics*, 39(1), s. 163-197.
doi:10.1016/j.jacceco.2004.11.002

Lambert, R. A. (1984). Income Smoothing as Rational Equilibrium Behavior. *The Accounting review*, 59(4), s. 604-618.

Leuz, C., Nanda, D. & Wysocki, P. D. (2003). Earnings management and investor protection: an international comparison. *Journal of Financial Economics*, 69 (3), s. 505-527.

doi:10.1016/S0304-405X(03)00121-1

Lind, D.A., Marchal, W.G. & Wathen, S. A. (2020). *Statistical techniques in Business and Economics*. 18 uppl. Boston: McGraw-Hill/Irwin

Marton, J. (2017). The role and current status of IFRS in the completion of national accounting rules—Evidence from Sweden. *Accounting in Europe*, 14(1–2), s. 207–216.

doi:10.1080/17449480.2017.1301672

Marton, J., Runesson, E. & Samani, N. (2022). *Financial accounting theory -an accounting quality approach*. Lund: Studentlitteratur.

Marton, J., Lundqvist, P. & Pettersson, A. K. (2023). *IFRS i teori & praktik*. 7 uppl., Stockholm: Sanoma Utbildning.

Ntokozi, A., Tzovas, C. & Chalevas, C.G. (2022). Earnings management during financial crisis: The case of Greece. *Contabilitate și informatică de gestiune*, 21(2), s. 200–219.

doi:10.24818/jamis.2022.02003

Ronen, J. & Yaari, V. (2008). *Earnings management: emerging insights in theory, practice, and research*. New York: Springer (Springer series in accounting scholarship).

Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2023). *Research methods for business students*. 9.uppl. Harlow: Pearson Education.

Sohn, B. C. (2016). The effect of accounting comparability on the accrual-based and real earnings management. *Journal of Accounting and Public Policy*, 35(5), s. 513-539.

doi:10.1016/j.jaccpubpol.2016.06.003

Stenheim, T. & Madsen, D.Ø. (2016). Goodwill impairment losses, economic impairment, earnings management and corporate governance. *Journal of Accounting and Finance*, 16(2), s. 11–30.

Tahir, M., Ibrahim, S. & Nurullah, M. (2019). Getting compensation right - The choice of performance measures in CEO bonus contracts and earnings management. *The British accounting review*, 51(2), s. 148-169.

Thurén, T. & Werner, J. (2019). *Källkritik*. 4.uppl. Stockholm: Liber.

Tohara, Y. (2024). Transparency or ambiguity? Voluntary IFRS adoption and earnings management in Japan. *Accounting & Finance*. doi:10.1111/acfi.13221

Watts, R. L. & Zimmerman, J. L. (1978). Towards a Positive Theory of the Determination of Accounting standards. *The Accounting review*, 53(1), s. 112-134.

Watts, R. L. & Zimmerman, J. L. (1990). Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspective. *The Accounting review*, s. 131-156.

Watts, R. L. (1992). Accounting choice theory and market-based research in accounting. *The British Accounting Review*, 24(3), s. 235-267. doi:10.1016/S0890-8389(05)80023-X

Yip, R. W. & Young, D. (2012). Does mandatory IFRS adoption improve information comparability?. *The accounting review*, 87(5), s. 1767-1789. doi:10.2308/accr-50192

Zéghal, D., Chtourou, S. & Sellami, Y. M. (2011). An analysis of the effect of mandatory adoption of IAS/IFRS on earnings management. *Journal of international accounting, auditing and taxation*, 20(2), s. 61-72. doi:10.1016/j.intaccaudtax.2011.06.001

Bilagor

Bilaga 1: Företagsförteckning för urval

13:e Protein Import Aktiebolag	Hypergene AB	Prowash Sverige AB
Academic Work Consulting AB	I.S. Plåt Aktiebolag	Publicis Sapient Sweden AB
Aktiebolaget Maskinarbeten	Infranord AB	Puts & Tegel i Örebro AB
Alacant Stormarknad AB	Infratek Sverige AB	QRtech Aktiebolag
Apotekstjänst Sverige AB	Ingram Micro AB	Recipharm Karlskoga AB
APP Start-Up Aktiebolag	International Aluminium Casting Tenhult AB	Revent International Aktiebolag
Arcus Utbildning & Jobbförmedling AB	IQVIA Clinical AB	Riverty Group Sweden AB
Bendex AB	J2 Sourcing AB	Saint-Gobain Sweden AB
Bergman & Beving Operations AB	Johnson & Johnson Aktiebolag	Sanoma Utbildning Aktiebolag
Boliden Commercial Aktiebolag	K-Prefab AB	Scanfil Malmö AB
Bong Sverige AB	Klara T AB	Sellhelp AB
Bring E-commerce & Logistics AB	KåKå Aktiebolag	SEW-Eurodrive Aktiebolag
Byberg & Nordins Busstrafik Aktiebolag	LIAB Plåtbyggarna Aktiebolag	Sigma Technology Information AB
ByggRex i Väst AB	Liljas Plast Aktiebolag	Signify Sweden AB
Coor Service Management Group AB	Loka Brunn Hotell & Spa AB	Silverspin AB
Crayon AB	Malmö Live Konserthus AB	STS Sydhamnens Trailer Service AB
Dagab Inköp & Logistik AB	Maskin & Mekan i Växjö AB	Swegon Operations Aktiebolag
Dala Vatten och Avfall AB	MasterCard Sweden Services AB	Tage Rejmes i Örebro Lastvagnar Aktiebolag
Diebold Nixdorf AB	Meholmen Hotell AB	Talentech AB
E.ON Sverige Aktiebolag	Mettler-Toledo Aktiebolag	Telehantering i Stockholm Aktiebolag
Einar Mattsson Fastighetsförvaltning AB	Montessori Förskolor och Skolor i Sverige AB	Tietoevry Tech Services Sweden AB
Elcommunication Sweden AB	MPA Måleriproduktion Coating AB	Tre D - Mekaniska AB
Ellevio AB	Målar Sprinkler AB	Tretorn Sweden AB
Ellextre Entreprenad AB	Mälarenergi Vatten AB	Triolab Aktiebolag
Euromaster Aktiebolag	Mölnadsbostäder Aktiebolag	ULNO AB
Federal-Mogul Göteborg AB	Nestlé Sverige Aktiebolag	Uniflex Sverige AB
Fisher Scientific GTF Aktiebolag	NorDan AB	Valmet Aktiebolag
Fortnox Finans AB	Nordström Assistans AB	VecScan AB
Fridaskolorna AB	NTI Sweden AB	Visma Draftit AB
Furetank Rederi Aktiebolag	Ohmegi Elektro AB	Volvo Technology AB
GlobalConnect AB	Olink Proteomics AB	XL Bygg Kungsbacka AB
Gullers Grupp AB	Pahlén AB	Zoo Support Scandinavia AB
Hedin Göteborg Bil Aktiebolag	Preciform Aktiebolag	Åtvidabergs Huskomponenter AB
		Österbergs Industrihandel AB

Bilaga 2: Företagsförteckning för pilotstudie

Sam & Son Grossist AB
Ekdahl Miljö AB
Safecon Byggnadsställningar AB
AMA Group i Borås AB
ÅWL Arkitekter Aktiebolag
Nabo Group AB
Construction Tools PC AB
Perfekta Industrier Aktiebolag
Raise Sweden AB
Destiny Sweden AB
Svenska Kakel AB
Kanonaden Entreprenad AB
Cint AB
Carpenter Sweden AB
June Avfall och Miljö AB
SA konstruktion och bygg Aktiebolag
Jönköping Energinät Aktiebolag
K-märkt AB
Emballator Växjö AB
El Aktiebolaget Johansson och Sparf
Hotell och Restaurang Aktiebolaget Grand i Lund
Inet AB
Guldstadens Frakt i Skellefteå AB
Marieberg Media AB
Tibble Campus Täby AB
Norlandia Äldreomsorg AB
Topgolf Sweden AB
Olympus Sverige Aktiebolag
Volvo Truck Center Sweden Aktiebolag
Hestra Inredningar Aktiebolag

Bilaga 3: Tillvägångssätt för insamling av data.

Data	Direkt från årsredovisning	Retriever business
Tillämpat K-regelverk	x	
Kassaflöde för verksamheten	x	
Revisor	x	
Organisationsnummer		x
Organisations namn		x
Tantien		x
S:a tillgångar		x
Årets resultat		x
S:a långfristiga skulder		x
S:a kortfristiga skulder		x
S:a eget kapital		x
S:a materiella tillgångar		x
Goodwill		x
Kundfordringar		x
Omsättning		x
Avkastning på eget kapital		x
Avkastning på totalt kapital		x
Balanserade FoU - utgifter		x
S:a tillgångar för föregående år		x
Δ Omsättning		x
Δ Kundfordringar		x